Prezantimi i librit

´´Carmen Hernandez. Shënime biografike´´

Qendra Neokatekumenale. Qëndra rezidenciale La Pizarra. El Escorial
E hënë, 8 nëntor 2021

Në këtë veprimtari marrin pjesë:

Shkëlqesia e Tij dhe Imzot Kardinali Antonio Mª. Rouco Varela
Arqipeshkëv emerit i Madridit

Prof. Dr. Aquilino Cayuela
Autor i librit

At Jesús Pulido
Drejtor i Bibliotekës së Autorëve të Krishterë (BAC)

Dr. D. Kiko Argüello
Nismëtar i Udhës Neokatekumenale

At Mario Pezzi
Anëtar i ekipit ndërkombëtar të Ecjes Neokatekumenale

Znjsh. Mª. Ascensión Romero
Anëtare e ekipit ndërkombëtar të Ecjes Neokatekumenale

Z. Carlos Metola
Postulator i fazës dioqezane të Çështjes së Lumturimit dhe Shenjtërimit të Carmen Hernández

RENDI I TAKIMIT

- Lutja e fillimit.
- Prezantimi i takimit. **Z. Carlos Metola**. postulator i fazës së ardhshme dioqezane të Çështjes së Lumturimit dhe Shenjtërimit të **Carmen Hernández-it**.
- Ndërhyrja e **Dr. Aquilino Cayuela**, autor i librit: "Carmen Hernández. Shënime biografike".
- Ndërhyrja e **At Jesús Pulido**, drejtor i Bibliotekës së Autorëve të Krishterë (BAC).
- Ndërhyrja e **Shkëlqesisë së Tij dhe Imzot Antonio Mª Rouco**, kardinal-arqipeshkëv emerit i Madridit, autor i hyrjes së librit.
- Ndërhyrja e **Dr. D. Kiko Argüello**, nismëtar, së bashku me Carmen Hernández, i Ecjes Neokatekumenale, autor i parathënies së librit.

- Ndërhyrja e **At Mario Pezzi**, anëtar i ekipit ndërkombëtar të Ecjes Neokatekumenale.
- Ndërhyrja e **znj. Mª. Ascensión Romero**, anëtare e ekipit ndërkombëtar të Ecjes Neokatekumenale.
- Përfundimi i takimit.
- Kënga: "Janë të këputura lidhjet e mia"
- Lutja përmbyllëse.

BIBLIOTEKA E AUTORËVE TË KRISHTERË

PREZANTIMI I LIBRIT "SHËNIME BIOGRAFIKE TË CARMEN HERNÁNDEZ BARRERA"

- *Lutja e fillimit.*

Kardinali Rouco:

Ati ynë, Të falemi Mari dhe Lavdi.
Thirrja e Shpirtit të Shenjtë (e kënduar)

- *Prezantimi i takimit.*

CARLOS METOLA:

Mirëmbrëma të gjithëve. Mirë se vini në këtë takim, i cili është prezantimi zyrtar i librit "Carmen Hernández. Shënime biografike".

Para së gjithash, dëshiroj t'ju prezantoj anëtarët e tryezës së nderit:

- Kardinalin D. Antonio Mª Rouco Varela, arqipeshkëv emerit i Madridit.
- I nderuar At Jesús Pulido, i cili është drejtor i Bibliotekës së Autorëve të Krishterë, e cila e ka botuar me shumë elegancë këtë libër, si në variantin me kopertinë të fortë, ashtu edhe në variantin me kopertinë të butë.
- Prof. Dr. Aquilino Cayuela, i cili është autori i librit.
- Ekipi ndërkombëtar i Ecjes Neokatekumenale: Kiko Argüello, At Mario Pezzi dhe Ascensión Romero.

Kjo është tryeza e kryesuesve. Përveç kësaj, dëshiroj të prezantoj disa persona nga salla, të cilët ndodhen këtu.

Filloj me Imzot José Luis del Palacio, i cili është ipeshkëv emerit i Callao-s, në Peru. Mirë se vini, Imzot!

I nderuar At Emmanuel Fanjul, i cili është drejtor i botimeve i Konferencës Ipeshkvore Spanjolle, si dhe drejtor i EDICE dhe i Librave Liturgjikë.

Z. Jaime Mayor Oreja, i cili nuk ka nevojë për prezantim. Na ka shoqëruar kaq shumë herë. Mirë se vini, z. Jaime!

Gjithashtu është i pranishëm z. Elías Hernández, i cili është vëllai i gjakut i Carmen Hernández-it, së bashku me bashkëshorten e tij Claudia Rodríguez dhe një mbesë të tyre, e cila quhet gjithashtu Claudia. Na gëzon shumë që ju shohim. Në familjen e Carmen-it ishin nëntë fëmijë; ajo ishte e pesta, ndërsa Elías ishte i teti, i njëmbëdhjeti ndër të lindurit, por i teti ndër ata që jetuan.

Gjithashtu është një gëzim i jashtëzakonshëm të kemi me ne Nënën Gjenerale, drejtoreshën e përgjithshme të Kongregatës së Misionareve të Krishtit Jezus, Nënën Alphonsine Kitumua, e cila është kongregata ku Carmen-i qëndroi për tetë vjet dhe ku mësoi shumë prej jush për dashurinë ndaj misionit. Nëna Kitumua është nga Kongoja, por ka shumë vite, pothuajse 40 vjet, që shërben si misionare në Venezuelë. Tani ajo është Nënë Gjenerale në mandatin e saj të parë. Mirë se vini!

Më pas është motra Mª Ángeles Sagristá, bashkëmotër në noviciat e Carmen-it. Ajo ka qenë Gjenerale e Urdhrit për dhjetë vjet, në dy mandate, nga viti 1990 deri në vitin 2000; më pas u kthye përsëri në misionin në Venezuelë, ku shërbeu për vite e vite. Pikërisht këto ditë ajo ka ardhur nga Venezuela për të kaluar pak pushime dhe për të pushuar, dhe i kemi kërkuar të qëndrojë edhe disa ditë para se të udhëtojë pranë familjes së saj, që të mund të marrë pjesë sot në këtë takim.

Mª Ángeles Sagristá jetoi tre vjet me Carmen-in në Valencia, duke fjetur në të njëjtën dhomë dhe duke studiuar së bashku Shkencat Fetare në Institutin Sede Sapientiae. Mª Ángeles, tani që nuk na dëgjon askush, a mund të tregoj diçka? A nuk do të zemërohet Nëna Gjenerale? Jo! Këto dy motra të kongregatës, Carmen Hernández dhe Mª Ángeles Sagristá, kur ishin rreth të njëzetave, kishin aq shumë konfidencë me Shkëlqesinë e Tij Arqipeshkëv të Valencias, D. Marcelino Olaechea, saqë guxuan t'i bënin "la pecata" (çarçafi i palosur në një mënyrë të tillë që nuk mund të futesh i tëri brenda) në shtrat gjatë disa ushtrimeve shpirtërore që ai po ua jepte; nuk e di saktësisht cilat ishin. Më pas ato e pranuan se kishin qenë ato që e kishin bërë, por Monsinjori nuk u zemërua. (Të qeshura). Ishin shumë të gjalla dhe plot energji.

Gjithashtu kemi zbuluar, dhe këtë do ta them në favorin tuaj, edhe një fakt tjetër: që të mund të shkonin në mësim ato që ju i quanit "terciaret", domethënë vajzat para marrjes së kushteve të para, të cilat nuk mund të ndiqnin mësimin e Shkrimit të Shenjtë, sepse atë ditë u takonte lavanderia; dhe, sigurisht, në atë kohë nuk kishte lavatriçe, por gjithçka duhej larë me dorë. Dhe unë e di që ju dhe Carmen Hernández ngriheshit në orën katër të mëngjesit, ose në orën pesë, dhe lanit gjithçka, në mënyrë që këto vajza të mund të shkonin në mësim. Është kështu, apo jo? Ah, ju më thoni se ishte Carmen ajo që e kishte menduar këtë, dhe se ju e ndiqnit Carmen-in. Ishte Carmen ajo që ju merrte me vete për ta bërë këtë. Shumë mirë.

Gjithashtu dëshiroj të prezantoj të nderuarin At Alberto Fernández-in, delegatin ipeshkvor për Çështjet e Shenjtërve të Arqidioqezës së Madridit. Ai na ka ndihmuar jashtëzakonisht shumë dhe vazhdon të na ndihmojë me të gjitha dokumentet e nevojshme në këtë proces të përgatitjes së Çështjes së Lumturimit dhe Shenjtërimit të Carmen-it. Shumë faleminderit, At Alberto.

KIKO:

Prezantohu ti, kush je?

CARLOS METOLA:

Jam Carlos Metola. Më kanë emëruar postulator për fazën dioqezane të Çështjes, e cila tashmë është pothuajse e afërt, të Lumturimit dhe Shenjtërimit të Carmen Hernández-it. Për ata që nuk e njohin Carmen-in, ajo është aty, në një portret që e ka bërë Kiko, duke u bazuar në një fotografi të marrë kur Carmen-i ishte në Ein Karem, në Izrael.

Jam i martuar me Isabelën, e cila është atje; kemi një vajzë që quhet Priscila, e cila është gjithashtu atje. Ne jemi misionarë dhe, kohët e fundit, ndodhemi në një vend shumë të veçantë, sepse është në Ishujt Kanarie, në të dy dioqezat e Kanarieve; shkojmë dhe vijmë vazhdimisht. Famullia jonë e origjinës është në Madrid, "Santa Catalina Labouré" e Madridit.

Më keni ngarkuar mua, me lejen e dioqezës, që ta çoj përpara të gjithë këtë proces. Falë At Alberto-s, gjithçka po ecën mjaft mirë.

Mirë, atëherë tani do të flas ulur. Para se t'ua jap fjalën anëtarëve të tryezës kryesuese, do të doja të shpjegoja se si ka lindur kjo Biografi, ky libër që sot po e prezantojmë zyrtarisht. Unë, pikërisht si postulator i fazës dioqezane të kësaj Çështjeje Lumturimi dhe Shenjtërimi, në një nga takimet e para me D. Alberto Fernández-in, tashmë pesë vjet më parë, ai më vuri në dukje nevojën për të përgatitur një Biografi të Carmen-it, të dokumentuar mirë dhe me njëfarë rigoroziteti historik, në mënyrë që, kur të vinte momenti për të bërë kërkesën zyrtare për hapjen e Çështjes së mundshme të Lumturimit dhe Shenjtërimit të Carmen-it, të ishte gati.

Kështu ndodhi. Zoti mendoi për Aquilino Cayuela-n që të përgatiste këtë libër, këto shënime biografike, sepse ishte një dokument i domosdoshëm për ta bërë të njohur Carmen Hernández-in dhe për kërkesën për hapjen e Çështjes. Këtu kemi tashmë frytin e këtyre pesë viteve punë kërkimore të vazhdueshme dhe të një dokumentacioni jashtëzakonisht të gjerë, që lidhet me jetën shumë intensive të Carmen-it, me ndihmën e domosdoshme të vëllezërve që punojnë në sektorin e Dokumentacionit të Qendrës Neokatekumenale të Madridit dhe të Romës, ku janë mbledhur mijëra e mijëra orë regjistrime nga bashkëjetesat; si dhe falë transkriptuesve dhe korrigjuesve të dokumenteve të shumta të Carmen-it, të cilat janë konsultuar.

BAC-u duhej ta nxirrte këtë libër në shitje në muajin korrik, megjithëse tani po bëhet prezantimi zyrtar, sepse ishte urgjente që ta kishim më 19 korrik, kur mbusheshin 5 vjet nga vdekja e Carmen-it, datë në të cilën do të paraqitej dokumenti i kërkesës për hapjen e Çështjes. Ata kanë bërë një përpjekje të jashtëzakonshme.

Pyetja e parë që më lind kur shoh këtë libër është: "A mundet një libër të përmbledhë, do të thoshim, të paraqesë jetën e një personi? Të një personi që ka bërë një jetë kaq intensive si Carmen Hernández? A mundet një libër të shpjegojë më shumë se 50 vjet jetë ungjillëzimi të vazhdueshëm dhe heroik, të Carmen-it dhe Kiko-s, të Kiko-s dhe Carmen-it?"

Gjëja e parë që më vjen në mendje është: Çfarë gjenialiteti ka treguar Zoti duke bashkuar këto dy jetë, këto dy persona, Kiko-n dhe Carmen-in! Është diçka vërtet gjeniale! Çfarë urtësie kaq të përshtatshme për kohët e sotme, për të shpallur Ungjillin në një mënyrë të re, në një

mënyrë kaq rrënjësore! Ju kujtoj se fjala "rrënjësor" vjen nga fjala "rrënjë", nga baza, nga themelet e diçkaje, për të arritur dhe për të depërtuar deri te rrënjët e fesë sonë. Po, Carmen dhe Kiko kanë shpallur Jezu Krishtin për të "ndërtuar", për të "projektuar" një nismë të krishterë, kaq të nevojshme në këtë epokë, kaq urgjente në këtë botë; do të thosha, pothuajse të domosdoshme në këto kohë. Një nismë e krishterë, e cila nuk ekzistonte në Kishë prej shekujsh si e tillë, përveçse në vendet misionare, dhe që Koncili i Dytë i Vatikanit kishte kërkuar të rivendosej: "Të rikthehet katekumenati".

Me këtë libër, duke e lexuar, ne "shoqërojmë" Carmen Hernández-in, pothuajse "jetojmë përsëri me Carmen-in", pjesën e parë të jetës së saj (e cila përkon me pjesën e parë të librit), ku Zoti duhej të farkëtonte shpirtin e kësaj gruaje nga Olvega, nga Soria, nga Tudela, që nga fëmijëria e saj, duke e kaluar nëpër një vatër të thellë sprovash, me prova shumë të vështira, duke e përgatitur për këtë shërbim ndaj Kishës. Pjesa e dytë, kur ajo tashmë njeh Kiko-n, këtu në Madrid, dhe të dy punojnë së bashku, Carmen dhe Kiko, ky libër rrëfen një histori të vrullshme, e cila është shërbimi i themelimit të njërit prej fryteve të shumta të Koncilit të Dytë të Vatikanit: Ecjes Neokatekumenale.

Në këtë udhëtim të jashtëzakonshëm, autori "e bën Carmen-in të flasë", e "bën të pranishme", duke cituar ato që ajo thoshte në katekezat e saj të shumta, përmes letrave të saj, ose në ditarët dhe shkrimet që kishte lënë. Për shumë prej nesh, duke e lexuar librin, është sikur "ta dëgjojmë përsëri".

Një përshtypje tjetër që të lind gjatë leximit të këtyre faqeve, si dhe të shkrimeve dhe ditarëve të saj të shumtë, me udhëtime të shpeshta, me ngjarje të papritura, zhgënjime, vuajtje, pasiguri, bashkëjetesa, audienca, takime, gëzime dhe hidhërime që shënojnë jetën e çdo personi, por shumë më tepër jetën e saj… a e dini cila është? Së pari, një ndjesi si e një rrëfimi me intrigë; ky libër është si një histori me intrigë. Dhe së dyti, është një ndjenjë lodhjeje fizike: lexuesi, duke lexuar këtë libër, ashtu si edhe ditarët e saj, lodhet bashkë me Carmen-in, rraskapitet bashkë me Carmen-in. Kur ka pushim? Gjatë ditës? Jo! Ajo ka një veprimtari të pandërprerë! Gjatë natës? A pushon Carmen? As kjo jo! Sepse ajo i kushton orët e natës lutjes, leximit të Shkrimit të Shenjtë dhe përgatitjes së katekezave, deri në orët e vona të natës. Shumë herë në ditarët e saj ajo shkruan: "Është ora 4 e mëngjesit", "është ora 3 e mëngjesit", dhe dëshiron të jetë vetëm me Jezu Krishtin, duke i thënë: "I Dashur! Të dua, të dashuroj!"

Është si një "luftë pa mëshirë", e cila është pasqyruar shumë mirë në tekst. Është një shpenzim dhe konsumim heroik i vetvetes për dashurinë ndaj Krishtit dhe ndaj njerëzve, gjatë më shumë se 50 viteve. Sigurisht, ka pasur edhe momente të mëdha gëzimi, momente të mëdha hareje, siç ishte heqja dorë nga të gjitha planet e saj, dorëzimi – siç thotë ajo – i "Isakut tim në Malin Moria" në Barcelonë, gjetja e misionit të saj, gjetja e vendit të saj në Kishë, dashuria për Tokën e Shenjtë, dashuria e saj e madhe për Papën, pjesëmarrja në ungjillëzimin itinerant pasi kishte hequr dorë nga të gjitha pasuritë e saj, miratimi i Statuteve të Ecjes Neokatekumenale, dërgimi i itinerantëve dhe i familjeve në mision në skajet e tokës për të ungjillëzuar, themelimi i seminareve misionare dioqezane "Redemptoris Mater", miratimi i Direktori Kateketik dhe liturgjia e kalimeve dhe shqyrtimeve, etj. Çfarë ngushëllimesh të mëdha!

Edhe jeta jonë është kështu: sprova dhe beteja, me humbje dhe me fitore, por duke qenë të bindur dhe të hapur ndaj Zotit, Ai "do ta përfundojë veprën që ka filluar në secilin prej nesh".

Carmen-i, që nga fëmijëria, dëshironte në mënyrë të zjarrtë të ishte misionare në Lindje, në Azi; gjithmonë kishte dashur të shkonte në Indi, drejt Lindjes. Më pas, kur iu mbyllën dyert,

mendoi për Amerikën, në Perëndim; dëshironte të shkonte në Oruro, në Bolivi. Më vonë shkoi në Tokën e Shenjtë dhe u dashurua me Lindjen e Mesme, ku jetoi për një kohë. Por, a e dini? Zoti, që është shumë më bujar me ne, dhe këtë e tregoi edhe me të: nuk e lejoi Carmen-in të ungjillëzonte vetëm në Lindje dhe në Perëndim, por i dha mundësinë të kryente një ungjillëzim, një mision "universal", "mbarëbotëror", "katolik"; për këtë, kishte dashuri të madhe për Kishën. Bujaria e Zotit është e mahnitshme.

Një vend i rëndësishëm për Carmen-in është ai vend i paraqitur në vizatimin që Kiko ka bërë për të. Shikoni aty, me ngjyrë të gjelbër, disa selvi; janë selvitë e Ein Karem-it, vendi i vizitës së Marisë te kushërira e saj Elizabeta. Aty, siç thuhet në libër, ishte një vend thelbësor për Carmen-in.

> Po ju lexoj disa rreshta nga ato që thotë Carmen. Po lexoj në faqen 159 të librit:
>
> "Në Ein Karem, një vend pranë Jerusalemit, ku përkujtohet Vizita e Virgjërës dhe Magnificat-i i saj. Unë, me përpjekjen time për themelim, pashë se Zoti nuk e donte këtë; ma ka bërë të qartë mua dhe unë e kam shumë të qartë… Aty kuptova se Ai dëshironte diçka që të ishte për të gjithë Kishën, jo një Kongregatë, as një Shoqatë, as një Lëvizje… por Kishën. Prandaj vajzat [që ofrohen për mision] i ftoj të hyjnë në kongregata; djemtë, drejt asaj që po bëjnë seminaret "Redemptoris Mater", të cilat janë dioqezane; dhe bashkësitë [të jenë] në famulli. Një ripërtëritje e Kishës. Dhe ajo që sjellim ne nuk është se një karizmatik ka shpikur diçka; po, edhe Kiko-n, si artist, Zoti e ka zgjedhur dhe i ka dhënë kaq shumë hire për ta realizuar, nëpërmjet Fjalës dhe në praktikë, ripërtëritjen."

Biblioteka e Autorëve të Krishterë është një shtëpi botuese në shërbim të "Shenjtërisë". Pse në shërbim të shenjtërisë? Së pari, përmes veprave të saj të shumta teologjike mbi tre herë të Shenjtin, që është Zoti; më pas, përmes veprimit të shumëllojshëm të Zotit në jetët e kaq shumë njerëzve që janë "Shenjte, Shenjtër", ose që janë kandidatë për shenjtëri; dhe së fundi, edhe për secilin prej nesh, librat e saj, ky libër, na ftojnë të jetojmë një jetë shenjtërie në çështjet tona të përditshme, në punë, në familje, me fëmijët, në pleqëri. Ky libër mund të na ndihmojë ta jetojmë të voglën dhe të zakonshmen e jetës sonë në një mënyrë të jashtëzakonshme, në shenjtërinë e çdo dite.

Po përfundoj duke treguar diçka që shumë prej jush tashmë e dini, por ndoshta disa nuk e dinë: dashurinë që Carmen-i kishte për librat. Kemi bërë regjistrimin e të gjithë librave të Carmen-it, të cilët i kishte në katër vende të ndryshme, sepse ajo, duke lëvizur nga një vend në tjetrin, kishte një numër librash që kalon 4.300 vëllime, të cilat janë kataloguar. 99% e tyre janë libra teologjie, shumë prej tyre edhe nga BAC-u. Carmen lexonte vazhdimisht, në dëshirën e saj të pangopur për të ditur, për të njohur, për të kërkuar e hulumtuar, që të ngopej me Zotin. Ajo që dua të tregoj është se, gjatë udhëtimeve të saj, kur shkonte me Kiko-n dhe At Mario-n, nga një bashkëjetesë në tjetrën, ne që shkonim me ta shihnim se Carmen mbante dy valixhe, ose një valixhe dhe një çantë: në valixhen e vogël-mesatare ose në çantë mbante pak sendet e saj personale, por kishte edhe një valixhe tjetër, atë të librave, me librat e shumtë që po lexonte në atë kohë. Kjo valixhe ishte për t'u pasur frikë. Atij që i binte ta mbante dhe ta ngjiste një kat më lart, i dukej e tmerrshme; peshonte jashtëzakonisht shumë. Brenda ishin të gjithë librat që Carmen po lexonte në atë periudhë. Megjithatë, Biblën e saj (në spanjisht) dhe Psalterin e saj (në italisht) i mbante gjithmonë në çantën e dorës, sepse i lexonte vazhdimisht: janë të konsumuara, sepse nuk pushonte duke i përdorur.

Dëshiroj që shumë prej jush, duke e lexuar këtë libër, të mund të thoni, siç më kanë thënë disa lexues që nuk e njihnin shumë Carmen-in: "Çfarë jete e plotë! Çfarë gruaje e jashtëzakonshme! Nuk ka dyshim, Carmen është një dëshmitare e sotme e Ungjillit! Çfarë vepre ka bërë Zoti me Carmen-in dhe Kiko-n për të mirën e Kishës!"

Për të gjitha këto, po e përfundoj duke thënë: Faleminderit, o Zot, që më ke lejuar ta njoh Carmen-in, dhe faleminderit, Carmen, sepse, nëpërmjet teje, e kam njohur më plotësisht Zotin!

Shumë faleminderit.

CARLOS METOLA:

Tani e ka fjalën Prof. Dr. D. Aquilino Cayuela, autor i librit: "Carmen Hernández. Shënime biografike".

> Aquilino Cayuela ka lindur në Totana, Murcia, në vitin 1967. Është i martuar; gruaja e tij, Carmen, është këtu. Është baba i katër fëmijëve. Ai i përket bashkësisë së 6-të neokatekumenale të famullisë "San Isidoro" në Valencia dhe është Familje në Mision, së bashku me gruan dhe fëmijët e tij, në Berlin të Gjermanisë, prej tashmë 9 vitesh. Doktor në Filozofi dhe Shkenca të Edukimit dhe i diplomuar në Teologji. Është Profesor i Filozofisë Morale e Politike dhe Prefekt Akademik i "Studium Philosophicum-Teologicum" të Seminarit Dioqezan "Redemptoris Mater" në Berlin, si edhe profesor i ftuar në Institutin CEU të Shkencave Njerëzore "Ángel Ayala", të Fondacionit Universitar San Pablo CEU, në Madrid (Spanjë). Është anëtar i Ekipit Përgjegjës të Profesorëve dhe Doktorëve Itinerantë të Ecjes Neokatekumenale. Gjithashtu zhvillon kurse të Teologjisë Morale në qendra universitare në Izrael dhe Danimarkë.
>
> Është autor dhe koordinator i veprave të ndryshme të mendimit. Si shkrimtar, ka fituar Çmimin e Rrëfimit të Qytetit të Valencias "Blasco Ibáñez" në vitin 2008.
>
> Profesor, e keni fjalën.

AQUILINO CAYUELA:

Shumë faleminderit. Gjëja e parë që dua të them është se rëndësia e këtij libri që po prezantojmë sot, e kësaj biografie të Carmen-it, nuk gjendet, siç ndodh në raste të tjera, te autori; edhe pse Carlos përmendi këto tituj akademikë, të cilët nuk kanë rëndësi. As shtëpia botuese apo konteksti kulturor nuk janë ato që i japin vlerën këtij libri, por personi për të cilin është shkruar biografia: Carmen Hernández.

Carmen Hernández Barrera ishte një grua e jashtëzakonshme; ajo që më ka tërhequr jashtëzakonisht vëmendjen është dashuria e thellë për Krishtin, dashuria për Jezusin, që ka pasur gjatë gjithë jetës së saj. Ishte një grua me një guxim të jashtëzakonshëm; një gjë tjetër që më ka bërë përshtypje është guximi që ka treguar që në rini: ai udhëtim në Izrael, dy gra të vetme, në vitet 1963-64, në një zonë ku ndodhej vija e gjelbër, midis Izraelit dhe Jordanisë, është mbresëlënëse guximi që ajo ka pasur gjithmonë. Ajo kishte një thirrje të thellë për t'i shërbyer Kishës, e cila u konkretizua kur, së bashku me Kiko Argüello-n, filluan një itinerar të

Nismës së Krishterë: Ecjen Neokatekumenale, dhe që mua, në mënyrë të veçantë, më ka ndihmuar jashtëzakonisht shumë; më ka shpëtuar jetën që kur isha i ri.

Së dyti, është shumë e rëndësishme të theksohet se për mua ka qenë një nder i madh që, me nismën e Kiko Argüello-s, m'u besua kjo detyrë; në të cilën kam pasur gjithmonë, që nga çasti i parë, ndihmën dhe mbështetjen e Ekipit Ndërkombëtar të Ecjes Neokatekumenale (Kiko, At Mario dhe Ascensión Romero), pa miratimin dhe bashkëpunimin e të cilëve kjo punë nuk do të kishte arritur të merrte vlerën dhe qëndrueshmërinë e saj.

Kujtoj, me një emocion të gjallë, fjalët me të cilat, në fund të muajit gusht, m'u kërkua të filloja këtë punë me kërkesën e Kiko-s; këto fjalë i kam në një e-mail: "Do të bëhej fjalë për një libër të rrjedhshëm, që ta bëjë të gjallë figurën e Carmen-it dhe që të ketë gjithashtu vlerën dokumentare të mbledhjes së përjetimeve, dëshmive, etj., në mënyrë që të mos humbasin, tani që kujtimi i saj është shumë i gjallë… do të ishte një nderim dhe njëkohësisht një shërbim kishtar, si një punë kujtese për Carmen-in, e cila ka jetuar kaq pranë Zotit".

Së treti, dhe e lidhur me sa u tha më sipër, pranoj se gjatë këtyre viteve kam gëzuar një situatë të privilegjuar duke e zhvilluar këtë punë në një "moment themelues" të plotë, ashtu siç i ka thënë kohët e fundit, në muajin shtator, Papa Françesku Kikos: "për sa kohë që ti jeton, Ecja është në moment themelues". Dhe ky detaj kishtar është shumë domethënës: kam mundur të konsultoj dhe të krahasoj hollësitë e kërkimit biografik mbi Carmen-in dhe fillimin e zhvillimin e Ecjes Neokatekumenale me Kiko Argüello-n personalisht (nismëtarin dhe themeluesin së bashku me Carmen-in) dhe me At Mario Pezzi-n, i cili i ka shoqëruar gjatë këtyre pesëdhjetë viteve. Me të vërtetë, ka qenë një fat i jashtëzakonshëm; nuk mund të kem mirënjohje më të madhe ndaj Zotit dhe ndaj Ekipit Ndërkombëtar të Ecjes për besimin që më kanë dhënë dhe për vlerësimin e matur e të kujdesshëm me të cilin kanë shoqëruar përparimin tim në kërkimin dhe në hartimin e tekstit.

Ky libër hyn me shumë respekt dhe kujdes në personin e Carmen-it; unë jam përpjekur gjithmonë të jem shumë i kujdesshëm, për ta respektuar jashtëzakonisht shumë, në mënyrë që t'u ofroj lexuesve një rindërtim të plotë dhe kronologjik të jetës së saj, i bazuar së pari në dëshminë që ajo vetë na ka dhënë, duke vendosur në kontekst hap pas hapi etapat kryesore të jetës së saj dhe duke respektuar gjithmonë dëshmitë e saj personale dhe fjalët e saj, si ato të shprehura në ambiente intime dhe private, ashtu edhe në ngjarje kishtare dhe publike.

Duke u thelluar në tekst, duhet të them se çdo biografi nënkupton hyrjen në brendësinë e personit për të cilin bëhet fjalë, depërtimin në shpirtin e tij, në ndjenjat e tij, në dhimbjet dhe gëzimet e tija, në arritjet dhe betejat e tija, në virtytet dhe vështirësitë e tija, në njohjen e mendimit të tij, të qëllimeve të tija dhe, në këtë rast, të intimitetit të tij të thellë me Jezusin, Zotin.

Bëhet fjalë gjithashtu për të lidhur atë që është më e dukshme (misionin e saj si katekiste dhe nismëtare e Ecjes Neokatekumenale) me atë brendësi të veçantë, me përvojën e jetuar, me qëllim që të gjendet personaliteti më autentik i një gruaje si Carmen Hernández: me një nismë të madhe, me një shpirt të fortë ripërtëritës, me një përshpirtëri të thellë dhe me një jetë lutjeje.

Të gjithë personat që kam intervistuar, edhe disa persona që nuk ishin të afërt me të, të gjithë më kanë theksuar lutjen e Carmen-it. Carmen-i ishte një grua që e donte lutjen, që i donte psalmet, siç na e ka përcjellë shumë prej nesh në këtë Ecje. Një grua e sinqertë, me një çiltërsi të jashtëzakonshme dhe guximtare, me një thirrje të vendosur për t'i shërbyer Jezu Krishtit dhe

Kishës… Një grua misionare në kuptimin më të plotë të fjalës dhe ungjillëzuese deri në frymën e saj të fundit, e cila që nga fëmijëria e kishte të ngulitur në shpirt të qenit misionare. Dhe kështu ka qenë deri në frymën e saj të fundit, sipas asaj që di dhe për të cilën mund të dëshmoj.

Prandaj duhej të përpiqesha ta njihja sa më mirë që të mundja. Por, në të njëjtën kohë, duke respektuar intimitetin e saj, rezervën e saj; ajo ishte një grua e rezervuar, e turpshme. Ajo thoshte: "komplekset e mia, rezervat e mia", shenjtëria e saj personale. Për këtë arsye, gjithmonë i vura vetes qëllimin që në tekst t'i jepja asaj, vazhdimisht, fjalën, duke shmangur shtesat e panevojshme, gjykimet ose interpretimet larg realitetit. Shumë herë kam shkruar kundër vetes sime, si autor; unë kisha shkruar gjëra të tjera, por kjo ishte diçka krejtësisht e ndryshme, e veçantë. Qëllimi im thelbësor në këtë vepër ka qenë të mbroj zërin e saj, zërin e Carmen Hernández-it, përballë zërit tim, dhe të kërkoj më thellë qëllimet e saj, fjalët e saj vetjake në çdo etapë të rrugëtimit të saj, ato fjalë që shprehnin më mirë ndjeshmërinë e saj të veçantë shpirtërore. Dëshiroj vetëm që, të paktën, t'i jem afruar këtij synimi, i cili, sipas gjykimit tim, është kaq thelbësor në çdo përpjekje biografike. Kam kërkuar të paraqes aspektet thelbësore të personalitetit të saj, virtytet e saja, çastet e afërsisë së saj me Zotin, betejat dhe vuajtjet e saja dhe, në tërësi, përvojën e saj të vërtetë dhe të veçantë të krishterë. Është e jashtëzakonshme, me të vërtetë.

Nga ana tjetër, ishte e rëndësishme të kryhej një punë dokumentare dhe rigoroze, duke shmangur rrezikun e një largësie të ftohtë ndaj lexuesit. Përkundrazi, jam përpjekur ta paraqes Carmen-in sa më afër që të jetë e mundur dhe, në këtë pikë, vetë jeta e biografisë së trajtuar më ka ndihmuar shumë, sepse rrugëtimi i saj personal është vërtet i fuqishëm dhe dinamik: ai përshkon historinë e Kishës që nga çastet e përgatitjes së Koncilit II të Vatikanit deri në ditët e sotme. Ajo ka qenë një grua e zhytur në Koncil, ka përvetësuar brenda vetes të gjithë Koncilin, që nga vitet e formimit dhe të përgatitjes për misionin që Hyji i kërkonte, deri në ditët e fundit para vdekjes së saj. Për këtë arsye, jam kujdesur shumë për vendosjen në kontekst të kohëve të ndryshme, diçka që shpresoj të jetë me interes për lexuesit.

Libri është i strukturuar në dy pjesë ose seksione:

Në të parën, me titullin *El pálido lienzo de sus horas* (Pëlhura e zbehtë e orëve të tyre), rindërtohet në mënyrë kronologjike historia e saj që nga lindja deri në vitin 1964: fëmijëria e saj, jeta familjare, çastet e para të thirrjes së saj rregulltare dhe misionare që kur ishte fëmijë, në Tudela; më vonë, vitet e studimeve në Madrid, formimi i saj shpirtëror; rritja e kësaj thirrjeje misionare gjatë viteve universitare; gjithashtu, hyrja e saj në jetën rregulltare dhe të gjitha vitet e përgatitjes, me Misionaret e Krishtit Jezus, lidhja e saj me jezuitët, si me përshpirtërinë injaciane, ashtu edhe me përshpirtërinë e shën Françesk Ksavierit, deri në largimin e saj nga ky institucion, në Barcelonë, në gusht të vitit 1962. Më pas, përshkruhet në hollësi udhëtimi i saj i parë në Izrael në vitin 1963 deri në kthimin e saj në Madrid në vitin 1964; të gjitha këto janë çaste me një intensitet të madh shpirtëror në jetën e Carmen-it.

Pjesa e dytë, *Ante mí se abren todos los caminos* (Para meje hapen të gjitha udhët), rindërton në mënyrë të veçantë historinë e Carmen-it si bashkënismëtare dhe përgjegjëse ndërkombëtare e Ecjes Neokatekumenale, së bashku me Kiko Argüello-n: takimet e para me të riun Kiko në vitin 1964, fillimet e këtij "itinerari të Nismës së Krishterë" mes të varfërve të Palomeras Altas dhe më vonë në disa famulli të Madridit, Zamorës dhe Ávilës deri në vitin 1968. Tregohet se si dhe përse udhëtojnë drejt Romës dhe këto kohë të para të misionit të Kiko-s dhe Carmen-it midis Spanjës dhe Italisë. Në këtë pjesë, megjithëse ruhet rendi kronologjik, mbizotërojnë aspektet tematike që lidhen me zhvillimin dhe rritjen e Ecjes Neokatekumenale; duke nxjerrë

gjithmonë në pah çastet më të rëndësishme dhe etapat kryesore. Në të gjithë këtë seksion, vëmendja është përqendruar në ungjillëzimin e Carmen-it dhe në përvojën e saj personale, duke theksuar përvojën e saj së bashku me Kiko Argüello-n dhe At Mario Pezzi-n, me të cilët ajo ndan një veprimtari apostolike jashtëzakonisht intensive, një mision të jashtëzakonshëm, i cili përshkruhet në shtojcat e shtuara në fund të veprës. Në këtë pjesë, jam përpjekur të bëj të pranishme perspektivën e Carmen-it përmes fjalëve të saj, përmes përvojave të saja personale ashtu siç i pasqyron në ditarë, letra dhe shprehje të tjera, pa fshehur mënyrën se si kanë qenë betejat dhe lodhjet e saj për Ungjillin. Duke nxjerrë gjithashtu në pah gëzimet e saj të shumta dhe frytet e bollshme, si dhe bekimet që ajo merr nga Zoti gjatë gjithë këtyre viteve.

Carmen Hernández Barrera, si nismëtare e Ecjes Neokatekumenale, ka kontribuar në mënyrë thelbësore në organizimin, themelimin dhe shtrirjen e saj në mbarë botën. Jeta e saj përbën një dëshmi të vërtetë të krishterë për të gjithë Kishën katolike, si rezultat i një dashurie intime, të vërtetë dhe të thellë për Jezu Krishtin, jashtëzakonisht prekëse për çdo besimtar (kështu ka qenë edhe për mua). Ajo që më ka prekur më shumë nga të gjitha është kjo dashuri e vazhdueshme për Jezusin, e thellë, e madhe, të cilën askush nuk e dinte; një dashuri që ajo e derdhte në ditarët e saj çdo ditë, në orët e para të mëngjesit, në çdo orë, në çfarëdo rrethane që të ishte. Për mua ka qenë vërtet prekëse.

Ritheksoj falënderimin tim ndaj kardinalit Rouco Varela, për paraqitjen e jashtëzakonshme që ka bërë në këtë libër, të cilën, mendoj, nuk e meritoj; ritheksoj falënderimin tim ndaj Ekipit Ndërkombëtar, i cili më ka ndihmuar aq shumë në këtë punë; ndaj Carlos Metola-s, postulatorit të Çështjes, me të cilin kemi punuar shumë ngushtë në kaq shumë çaste gjatë kësaj kohe; dhe ndaj vëllezërve që kanë bërë një punë të madhe dokumentimi në Qendrat e Madridit dhe të Romës. Gjithashtu, falënderoj shtëpinë botuese Biblioteca de Autores Cristianos (BAC) – Biblioteka e Autorëve të Krishterë; nuk jam përballur me shtëpi të tjera botuese që të punojnë kaq mirë. Kam punuar me shtëpi të tjera botuese, por ata kanë bërë një botim, një rishikim dhe një përgatitje grafike; kanë kryer një punë rigoroze dhe të jashtëzakonshme rishikimi dhe botimi. Kam punuar me shumë kënaqësi. Por mbi të gjitha dua të falënderoj gruan time, fëmijët e mi, të cilët kanë vuajtur mungesat e mia, udhëtimet e mia, orët që i kam kushtuar kësaj pune dhe, mbi të gjitha, Carmen Hernández Barrera-n, për dashurinë e saj për Jezu Krishtin dhe Kishën. Për mua, kur isha i ri, ajo më shpëtoi. Unë, në moshën shtatëmbëdhjetë vjeç, njoha Ecjen Neokatekumenale; pas pak kohe njoha Kiko-n dhe Carmen-in, dhe ndonjëherë ajo më thoshte: “Budalla”, dhe i thoshte Kiko-s: “Shiko këtë budalla”, sepse unë isha shumë i papjekur në moshën tetëmbëdhjetë vjeç, dhe ajo kishte një durim të jashtëzakonshëm me mua. Më kanë ndihmuar jashtëzakonisht shumë në atë periudhë të jetës sime.

Jam shumë mirënjohës ndaj Zotit dhe ndaj Carmen-it që kam mundur ta bëj këtë punë dhe shpresoj që ajo të jetë e kënaqur. Asgjë më shumë. Faleminderit shumë.

CARLOS METOLA:

Tani ndërhyn D. Jesús Pulido, drejtor i Biblioteca de Autores Cristianos, BAC – Biblioteka e Autorëve të Krishterë. Ai është anëtar i Vëllazërisë së Meshtarëve Punëtorë Dioqezanë, si dhe drejtor i Sekretariatit të Komisionit Ipeshkvnor për Doktrinën e Fesë. Ka qenë zyrtar në Sekretarinë e Shtetit dhe këshilltar në Kongregatën për Edukimin Katolik.

D. Jesús, me ju dua të bëj të pranishëm disa profesionistë shumë të mirë që ka Biblioteca de Autores Cristianos dhe puna e të cilëve na ka bërë shumë përshtypje përkushtimi i tyre; edhe

pse sot nuk janë të pranishëm këtu dhe nuk shihen, janë ata që, me punën e tyre të fshehur, kanë qenë elemente të domosdoshëm në botimin e këtij libri. E kam fjalën për:

D. Juan Antonio Mayoral, Drejtor i botimeve i BAC-ut, i cili është kujdesur për botimin që nga dita e parë.

Dª. Nieves Perucha, Departamenti i botimeve, e cila është kujdesur për përgatitjen grafike.

Dª. Paz Velasco, Sekretare e drejtimit, e cila është kujdesur për përgatitjen grafike të fletëve të fotografive.

D. Luis Ángel Soler, Marrëdhëniet Ndërkombëtare dhe Logjistika, i cili është një bashkëbisedues i shkëlqyer në të gjitha fushat.

Urime për drejtimin e BAC-ut, këtij institucioni të vetëm në shërbim të Kishës.

D. JESÚS PULIDO:

Një përshëndetje për anëtarët e kësaj tryeze: për zotërinë kardinal, për autorin e librit, për postulatorin e fazës dioqezane dhe për anëtarët e Ekipit Ndërkombëtar; si dhe ju falënderoj të gjithëve për praninë tuaj në këtë akt prezantimi të biografisë së Carmen Hernández-it.

Unë ju flas, siç ju ka thënë D. Carlos, në emër të BAC-ut, që është shtëpia botuese që e ka marrë këtë libër në katalogun e saj. Në gjuhë të tjera, në një mjedis të afërt me tonin, shtëpia botuese quhet "Casa editrice" në italisht, "Maison d'édition" në frëngjisht, "Publishing House" në anglisht ose "Verlag House" në gjermanisht; dhe megjithëse në spanjisht themi më thjesht "Editorial", një shtëpi botuese është një shtëpi, një shtëpi ku jeton një libër, ku ndihet mirë, ku gjendet në mjedisin e vet, ku gjendet mes të vetëve. Dhe BAC-u është shtëpia ku strehohet, ku vazhdon të jetojë, mund të themi në kuptimin letrar, Carmen Hernández-i.

Ajo që i ofron një shtëpi botuese një libri të mirë, të çmuar si ky, është ta riprodhojë me vulën e saj, me gjurmën e saj, me markën e saj, me kujdesin dhe tipografinë e saj, me mbështetjen e saj, një origjinal në shumë kopje dhe kështu ta shndërrojë atë që ishte vetëm një dorëshkrim në një ngjarje botuese publike.

Unë do t'ju flas pak për këtë shtëpi ku strehohet në mënyrë letrare Carmen Hernández, për karakterin e saj, si dhe për ngjarjen botuese që është krijuar me botimin e këtij libri. BAC-u është një shtëpi botuese katolike që i përket ipeshkvijve spanjollë dhe që ka si moto: "Buka e kulturës katolike". Me këtë synim, BAC-u e ka kuptuar veten që nga themelimi i saj si një bibliotekë, siç tregon edhe vetë emri i saj, qendra e së cilës janë manualet e mëdha të jetës së krishterë. I pari ndër të gjitha është Shkrimi i Shenjtë; ai ishte botimi i parë i BAC-ut rreth vitit 1944, Bibla Nácar-Colunga, përkthimi i parë i bërë nga origjinalet greke dhe hebraike. Dhe edhe në ditët tona është libri i saj më i rëndësishëm, me Shkrimin e Shenjtë në versionin zyrtar të Konferencës Ipeshkvnore Spanjolle.

Gjithashtu, një manual i dytë i jetës së krishterë është Magjisteri i Kishës, i përfshirë tani, mbi të gjitha, në përkthimin zyrtar të Koncilit II të Vatikanit dhe gjithashtu në dokumentet e ndryshme papnore, të cilat BAC-u nderohet t'i shpërndajë dhe t'i bëjë të njohura. Një manual

i tretë është Meshari dhe Ritualet për kremtimin e Eukaristisë dhe të sakramenteve. Tani po përgatisim Mesharin e besimtarëve me tekstet liturgjike të botimit të tretë tipik. Dhe manuali i katërt i jetës së krishterë i BAC-ut është Kodi i së Drejtës Kanonike, në botimin e tij gjithashtu zyrtar, i cili përmban të drejtat dhe detyrat e besimtarëve në Kishë. Këto botime të Biblës, të Koncilit II të Vatikanit, të Mesharit dhe të Kodit, të përgatitura me kujdes dhe të përditësuara vazhdimisht, janë pjesë e të gjitha bibliotekave që mund të konsiderohen katolike.

Por BAC-u nuk është thjesht një bibliotekë, por është një bibliotekë autorësh, siç quhet edhe vetë. Për ne autorët janë shumë të rëndësishëm, që të jenë autorë të krishterë. Nëse në shtëpi të tjera botuese ndoshta mbulohen emrat për të bërë një gjykim të verbër gjatë pranimit të librave, në tonën emrat janë shumë të rëndësishëm; nuk janë idetë më të reja dhe më tronditëse ose më tradicionale, as temat e specializuara, ato që kanë peshën kryesore në shtëpinë tonë botuese. Ajo që është më karakteristike dhe identifikuese për BAC-un janë autorët e saj.

Me këtë gjurmë, gjatë viteve BAC-u është shndërruar në një pasqyrë, mund të themi pothuajse në një podium, të pjesës më të çmuar të "trashëgimisë jomateriale katolike". Duke lexuar indeksin e autorëve të BAC-ut në katalogun e saj, një njeri ka përshtypjen se po reciton një litaní të plotë të Etërve të Shenjtë dhe Doktorëve të Kishës, të themeluesve dhe mësuesve të jetës shpirtërore, të Papëve dhe teologëve të të gjitha kohëve. Këta janë autorët e BAC-ut: Shën Justini, Shën Ireneu, Shën Jeronimi, Shën Qipriani, Shën Gjon Gojarti, Shën Ambrozi, Shën Augustini, Shën Benedikti, Shën Gregori i Madh, Shën Isidori i Seviljes, Shën Bernardi, Shën Françesku i Asizit, Shën Toma i Akuinit, Shën Bonaventura, Shën Katerina e Sienës, Shën Gjoni i Ávilës, Shën Tereza e Jezusit, Shën Gjoni i Kryqit, Shën Injaci i Lojolës, Shën Françesk Ksavieri, Shën Tereza e Lisieux, Shën Pali VI, Shën Gjon Pali II, veprat e Ratzingerit; dhe tani po përgatisim biografinë e të Lumturve të shpallur, Gjon Pali I dhe Paulino Haricot i Veprave Misionare Papnore.

E vërteta është se nuk është e çuditshme që ipeshkvijtë spanjollë e shpëtuan BAC-un në vitin 1989 dhe nuk deshën të lejonin që të humbiste një vepër si kjo, e cila mbledh thesarin e kulturës sonë katolike në një mënyrë kaq të veçantë. BAC-u ka arritur, gjatë më shumë se 75 vjetëve të historisë së saj, diçka aspak të lehtë: të bashkojë dhe të jetë, në nivel botues, një pikë takimi dhe bashkimi për të gjithë në Kishë.

Dhe kësaj liste i shtojmë tani edhe biografinë e Carmen Hernández-it, ende jo si shenjte, por me shpresën që të bëhet së shpejti e tillë, sepse askujt nuk i shpëton dhe postulatori e ka thënë, se ky botim, i dalë më 19 korrik 2021, pesë vjet pas vdekjes së saj, në kulmin e verës, në periudhën më pak të përshtatshme për të nxjerrë një libër në treg, është pjesë e Çështjes së Lumturimit të saj dhe dëshiron të kontribuojë në përhapjen e famës së shenjtërisë së saj dhe që shumë njerëz, duke e njohur atë, të ndjekin Jezusin dhe të kërkojnë hire për ndërmjetësimin e saj.

Kur një shërbëtor ose një shërbëtore e Hyjit shpallet shenjt, ai ose ajo nuk mbetet më diçka e veçantë vetëm për një familje ose një lëvizje, por kalon për të pasuruar trashëgiminë e gjithë Kishës. Shën Françesku, Shën Tereza, Shën Injaci, nuk u përkasin më vetëm jezuitëve, karmelitëve ose françeskanëve; ata janë të të gjithëve: të Kishës, e cila me ta bëhet françeskane, karmelitane dhe jezuite. Dhe pikërisht në këtë përkatësi të të gjithëve kontribuon BAC-u: duke vendosur në tryezën e përbashkët të Kishës figurën e Carmen-it, në mënyrë që

ajo të arrijë tek ata të cilëve u drejtohet, të cilët nuk janë vetëm ata që e jetojnë fenë e tyre në Ecjen Neokatekumenale, por çdo i krishterë.

"*Carmen Hernández. Notas biográficas*" është një nga librat që, gjatë viteve të pakta që kam në BAC, ka ngjallur më shumë pritshmëri dhe interes mediatik. Në shtëpinë botuese kemi marrë shumë kërkesa për kopje falas për recension dhe kanë qenë, dhe vazhdojnë të jenë, të shumta lajmet, komentet dhe recensionet që janë shfaqur në shtypin e shkruar, digjital ose në letër, si dhe në mediat audiovizive të vendeve të ndryshme të botës, veçanërisht të realizuara nga persona të kualifikuar: profesorë universiteti të Teologjisë, të Etikës, të Sociologjisë dhe të Filozofisë. Këto recensione që kemi mbledhur dhe që janë më shumë se 20, tregojnë se një botim është një ngjarje që tejkalon thjesht daljen e një vepre të shtypur. Ka shumë njerëz që nuk do ta kenë këtë libër në duart e tyre, që nuk do të mund ta lexojnë, por do të mësojnë për Carmen-in nga ajo që thuhet për të në mjetet e komunikimit, në revista, në të përjavshme dhe në gazeta.

Në këtë ndërhyrje timen të shkurtër do të doja të bëhesha jehonë e disa prej këtyre vlerësimeve dhe gjykimeve, të përzgjidhja disa prej analizave që nënvizojnë pika të rëndësishme, që krijojnë opinion publik dhe që kanë një efekt shumëfishues për këtë libër. Së pari, pothuajse të gjitha recensionet që kemi marrë i kushtojnë disa fjalë autorit, D. Aquilino Cayuela. Lavdërimi më i përsëritur për të është ky që po citoj, duke vendosur shpesh në thonjëza tekste të marra nga këto recensione: "Që një libër në format të madh, me më shumë se 400 faqe, të lexohet me një frymë të vetme, përbën një meritë të madhe për autorin e tij; dhe kjo është ajo që ndodh me biografinë e parë të Carmen-it. Cayuela ka vënë në këtë vepër gjithë dijen dhe përvojën e tij si studiues dhe rrëfimtar i afirmuar dhe ka krijuar një vepër të plotë, një jetë magjepsëse dhe mjeshtërore, madje edhe në kuptimin letrar të një romani", thotë njëri prej tyre. "Përveç forcës rrëfimtare, e cila të tërheq, ajo që bie më shumë në sy, ajo që tërheq më shumë vëmendjen, është aparati kritik që dëshmon pasurinë e burimeve, edhe të pabotuara, të konsultuara nga autori dhe, për rrjedhojë, rigorozitetin me të cilin është përballuar hartimi i kësaj vepre".

Një pikë tjetër ku këto kritika ndalen, në mënyrë të natyrshme, lidhet me përmbajtjen e biografisë, duke vënë në pah para së gjithash karakterin zyrtar, karakterin e një biografie të autorizuar, e cila paraqet me respekt dhe maturi jetën e Carmen-it. Veçanërisht, lidhur me pjesën e parë të biografisë së saj, deri në takimin me Kiko-n, pothuajse të gjithë komentuesit theksojnë në një mënyrë ose në një tjetër se "ajo nuk regjistron vetëm të dhëna, data, ngjarje dhe fakte historike, por gjithashtu lejon të ndiqet në faqet e saj përvoja e brendshme dhe e vërtetë fetare e Carmen-it"; dhe këtë e bën "pa hamendësime, por duke i mundësuar lexuesit të hyjë në kontakt të drejtpërdrejtë me protagonisten, me vetë fjalët e saj të zjarrta, përmes teksteve të shumta dhe të zgjedhura në thonjëza nga shkrimet dhe fjalimet e saj".

Dikush thotë se "ruan një ton shpirtëror, si në jetët më të mira të Shenjtërve të traditës së krishterë". Në këtë kuptim, disa madje guxojnë në këto recensione të përpiqen të pasqyrojnë zhvillimin e brendshëm të Carmen-it: "çastet më domethënëse që shënojnë rritjen e saj shpirtërore, që nga vizitat e saj te Shenjti Sakrament, katedralja e Tudelës, ku dëgjoi Ungjillin e mrekullisë së peshkimit dhe ndjeu për herë të parë thirrjen për ungjillëzim; përvoja e saj e Jezusit gjatë studimeve universitare; në noviciatin e Javier-it, ku pati atë ëndërr në të cilën Jezusi, në brendësinë e saj, i thoshte: 'Ti, më ndiq!'; studimet teologjike në Valencia; qëndrimi në Londër; dëshira e saj për të shkuar në Indi me Misionaret e Krishtit Jezus, ku përjetoi *kenosis* (zbritjen)". Të gjitha recensionet theksojnë, siç ka thënë autori i saj,

marrëdhënien e thellë me Krishtin, duke përfshirë madje në recensione disa nga lutjet, të cilat janë si psherëtima të Carmen-it.

Së treti, dashuria për Jezusin e çoi atë në shpalljen e Krishtit të vdekur dhe të ringjallur dhe këtë e theksojnë kritikët duke folur veçanërisht për pjesën e dytë të biografisë. “Pasi kishte ndjerë thirrjen për mision që kur ishte fëmijë, Hyji e bëri të shihte, përmes takimit me Kikon, se misionet e saj fillonin pikërisht këtu, në vendin e saj; se shpallja e kerigmës në ditët tona nuk mund të merrej si diçka e mirëqenë dhe se ishte e nevojshme të bëhej riungjillëzim; dhe kështu ajo që dëshironte të bëhej rregulltare përfundoi duke qenë laike dhe ungjillëzuese me vullnetin e Hyjit”. Pothuajse të gjitha recensionet theksojnë se “Carmen luajti një rol themelor, të pashlyeshëm, në lindjen fillestare dhe në shtrirjen mbarëbotërore të këtij itinerari të Nismës së Krishterë që është Ecja Neokatekumenale”.

Disa thonë se “ky libër nuk është vetëm një biografi e Carmen-it, por gjendemi përballë historisë së Ecjes deri në vitin 2016, deri në datën e vdekjes së saj”. Të tjerë theksojnë se “në këto faqe zbulohen thelbi më i vërtetë, thelbi amësor dhe femëror i Ecjes Neokatekumenale, e cila as në thelb dhe as në formë nuk do të ishte ajo që është pa kontributin vendimtar të Carmen-it”. Ajo është, thonë të tjerë duke këmbëngulur në këtë aspekt, “gjenia femërore e Ecjes Neokatekumenale”.

Pothuajse të gjithë ndalen në dallimet e saj me Kiko-n, në personalitetet e tyre të ndryshme, në përplasjet, por gjithashtu edhe në faktin se “kanë qenë dy persona plotësues, të cilët nuk e shuanin njëri-tjetrin, por përkundrazi e fuqizonin dhe e shumëfishonin njëri-tjetrin”. Për Carmen-in, At Mario thotë, dhe disa recensione e kanë përfshirë këtë dëshmi, “se ajo kishte një vështrim mbi misionin që shumë herë shkonte përpara nesh, shumë më larg, përtej nesh, sepse pamja e saj mbi ungjillëzimin ishte shumë më e gjerë, e paraprirë dhe e thellë. Kishte intuita befasuese, të cilat mua – thotë ai – më dukeshin të rrezikshme dhe madje ndonjëherë të pamundura; ajo shkonte përtej realitetit, kishte një vizion profetik”.

Së fundi, recensionet theksojnë gjithashtu “vendosjen e saktë dhe të rëndësishme në kontekstin historik” që realizon Aquilino Cayuela, e cila lejon të shihet “Carmen si një grua e kohës sonë, as e idealizuar dhe as e larguar nga realiteti. Rruga e saj e jetës bëhet e kuptueshme për të gjithë”. Shumica flasin për Carmen-in si “një nga personalitetet femërore më të vërteta dhe më ndikuese në Kishën Katolike, e dalë nga Vatikani II, në gjysmën e dytë të shekullit XX dhe në fillimet e shekullit XXI”. “Ajo ishte e bindur – theksojnë ata – për ripërtëritjen e Koncilit dhe ishte e mbushur me Kushtetutat e tij”. Ata nxjerrin në pah “njohjen e saj të Shkrimit të Shenjtë, mbi të gjitha vlerësimin e saj për Besëlidhjen e Vjetër, njohjen e saj të drejtpërdrejtë të Tokës së Shenjtë, rëndësinë që i jepte gjeografisë, Ungjillit të pestë, dhe vlerësimin e saj për rrënjët hebraike të krishterimit”.

Në liturgji theksojnë “marrëdhënien e saj personale me At Farnés-in në Barcelonë, i cili e ndihmoi të thellohej në Pashkë dhe në dashurinë e saj për Eukaristinë”; dhe gjithashtu në këtë drejtim theksojnë “ndjenjën e saj të thellë të Kishës, e cila ushqehej nga marrëdhënia e saj e afërt dhe e përzemërt me ipeshkvijtë, që nga D. Marcelino Olaechea, dhe me Papët e njëpasnjëshëm, me të cilët ishte në një përputhje të plotë dhe, në disa raste, në një përputhje që u kthye në miqësi”. Recensionet theksojnë gjithashtu se Carmen “ishte një grua e arsimuar, e lexuar, me një formim të mirë, jo vetëm për shkak të diplomës së saj në Teologji, por edhe për shkak të studimit dhe përditësimit të vazhdueshëm”; dhe kanë thënë se “duke mbledhur katër bibliotekat e saj kishte 4314 libra”, siç thekson njëri prej recensentëve, dhe se “kishte lexuar më shumë se 90% të tyre dhe i kishte nënvizuar”.

“Një grua që e jetoi fenë e saj në një shoqëri laike dhe e jetoi në mënyrë laike, duke ungjillëzuar me metoda të reja ata që ishin larguar nga feja, ose që nuk e kishin marrë kurrë seriozisht, ose që tashmë e jetonin atë pa zjarr”. Një komentues arrin të thotë se “Carmen tashmë bën pjesë në historinë e Kishës për rrugëtimin e saj dhe për kontributin e saj të veçantë në zbatimin e Koncilit II të Vatikanit, një Koncil thellësisht misionar”.

Siç mund të shihet, kjo biografi është për komentuesit, shumë më tepër se një jetë e Carmen-it; “është gjithashtu një histori e Ecjes [Neokatekumenale], një udhëtim përmes Kishës së gjysmës së dytë të shekullit XX dhe një paradigmë e fazës ungjillëzuese që nxiti Koncili II i Vatikanit”.

Personalisht, do të doja të theksoja mbi të gjitha realizmin e drejtpërdrejtë që karakterizon përshkrimin e Carmen-it në këtë vepër, i cili na lejon të njohim nga afër një grua besimtare, autentike, të drejtpërdrejtë, të lirë, të paparashikueshme dhe spontane, pa e mbajtur gjuhën, për t’u thënë të vërtetën atyre që i dilnin përpara: Kiko-s, por edhe Papës, nëse do të ishte rasti. Tani që ajo nuk është më me ne, ky realizëm do të vazhdojë të nxisë të gjithë ata që do ta lexojnë këtë libër, veçanërisht brezat e rinj që nuk do ta kenë njohur, që të gjithë ta marrim seriozisht fenë, jetën dhe angazhimin e krishterë, ashtu siç bëri ajo.

Faleminderit shumë.

CARLOS METOLA

Faleminderit shumë, don Jesús.

Tani fjalën ia japim Shkëlqësisë së Tij dhe Imzotit shumë të nderuar don Antonio María Rouco Varela, Kardinal-Arqipeshkëv emerit i Madridit, i cili është autori i parathënies së shkruar të këtij libri. Siç e dini, Kardinali Rouco, nga viti 1994 deri në vitin 2014, ka qenë Arqipeshkëv i Madridit; tani është emerit, por vazhdon të punojë po me të njëjtin përkushtim, merr pjesë në gjithçka sikur të ishte ende në ritmin e plotë të shërbesës aktive. Kur të dëshironi, don Antonio.

KARDINAL ANTONIO Mª ROUCO:

Faleminderit shumë.

Gëzohem shumë që mund të marr pjesë në këtë tryezë. Përshëndes me shumë përzemërsi Kiko-n, përgjegjësit e Ecjes në Kishë në këtë moment, si edhe ata që janë në të djathtën time.

Mua më kërkuan të shkruaja një parathënie për librin «Carmen Hernández. Shënime biografike», dhe këtë me shumë ngulm, duhet ta them, duke më lënë vetëm tetë a dhjetë ditë kohë, aty nga muaji qershor. Carmen-in e kam njohur personalisht që nga dimri i vitit 1995. U takuam në Madrid, ku më ofruan mundësinë të njihja realitetin e Ecjes në Arqidioqezë. Ecjen e njihja, por jo shumë mirë, sepse në Galici ajo kishte filluar të hapej dhe ne ishim përpjekur ta hapnim Ecjen, por shtigjet në Galici janë shumë të ndërlikuara dhe shumë të ndryshueshme; nuk është e lehtë, nuk është e lehtë të gjesh shpejt rrugën për të arritur në zemrën e bashkësive famullitare.

Kiko-n e kisha njohur në Ditën Botërore të Rinisë në Santiago dhe më la një përshtypje shumë të thellë, vërtet shumë të thellë, mënyra se si u foli të rinjve dhe si i entuziazmoi ata me Ungjillin, me Zotin tonë; sepse Ungjilli i Zotit tonë dhe Vetë Ai janë një: Ungjilli është Krishti. Këtë e shpreh shumë bukur Ratzinger në disa nga reflektimet dhe trajtesat e tij kristologjike.

Pasi lexova librin, arrita ta njoh Carmen-in jo vetëm nga jashtë, në karakterin e saj, në veprimtarinë e saj dhe në misionin e saj si një katekiste e madhe dhe predikuese e madhe, një grua që dinte t'i entuziazmonte gratë në takimet dhe grumbullimet e mëdha, po aq ose edhe më shumë se Kiko. Ishte, me pak fjalë, një personalitet njerëzor i jashtëzakonshëm. Por nuk e njihja kaq thellë historinë e shpirtit të saj; këtë e kanë theksuar Postulatori i Çështjes dhe ata që folën para meje. Historia e shpirtit. Shprehja «Historia e një shpirti» u bë e famshme në fillim të shekullit të kaluar me botimin e letrave dhe trashëgimisë së shkruar të Shën Terezës së Jezusit Fëmijë. Edhe këtu, jo vetëm në pjesën e dytë të librit, del në pah historia e një shpirti, e një shpirti vërtet të madh, dhe i madh për shkak të lidhjes së tij personale me Zotin dhe për shërbimin që i dha Kishës së bashku me Kiko-n dhe me Ecjen.

Nga këndvështrimi i një Ipeshkvi të periudhës pas Koncilit II të Vatikanit, i cili pati hirin të ishte Ipeshkëv gjatë pontifikatit të Papa Palit VI, një Papë me cilësi të jashtëzakonshme njerëzore, shpirtërore dhe apostolike, i kryqëzuar gjatë gjithë pontifikatit të tij si asnjë Papë tjetër, sipas mendimit tim, deri më sot; më pas gjatë pontifikatit të Papa Gjon Palit I, Papës së buzëqeshjes, që zgjati vetëm një muaj; dhe më pas të Papa Shën Gjon Palit II, i cili ishte absolutisht vendimtar për njohjen dhe vlerësimin e Ecjes në Kishë. Madje, në ndonjë kremtim, duke tejkaluar normat liturgjike që ishin atëherë në fuqi. Pastaj erdhi Papa Benedikti XVI dhe, më në fund, Papa Françesku.

Në parathënie kam guxuar të them se, pas leximit të librit, kam kuptuar se bëhet fjalë për një vepër historike, të punuar me themel. Nuk e dija se profesori Cayuela e zotëronte metodën e kërkimit historik kaq mirë, siç e dëshmon në këtë libër. Biografitë mund të shndërrohen lehtësisht në hagjiografi, të cilat mund të bëjnë shumë të mira, por gjithmonë lind pyetja: «Po realiteti si është? A është pasqyruar, studiuar dhe vërtetuar?» Ky është një libër i historisë së Kishës bashkëkohore, i realizuar me seriozitet, rreth figurës së një gruaje të jashtëzakonshme.

Figura e Carmen-it në historinë e Kishës bashkëkohore… Ka edhe një figurë tjetër gruaje, që mund të përmendet që nga Koncili II i Vatikanit, themeluesja e Fokolareve, Chiara Lubich. Ndërsa dëgjoja ata që folën para meje, po mendoja se në historinë e Kishës, sa herë që ka një periudhë ripërtëritjeje, reforme, pas një krize — megjithëse ky nuk ishte rasti i Koncilit II të Vatikanit, sepse Kisha nuk ishte në krizë kur ai filloi — në të gjitha epokat e historisë së Kishës, kur nis një periudhë e re, gjithmonë shfaqet një grua. Në fakt, ajo është e pranishme që në fillimin e vetë historisë së Krishtit: është Maria. Domethënë, mishi i Krishtit është mishi i Marisë; nuk vinte nga asnjë burrë, por nga mishi i Marisë.

Në Kishën e parë pati gra martire, por sidomos prania e grave bëhet e dukshme në periudhat e ripërtëritjes së Kishës, duke filluar nga momenti kur Kisha bëhet më shumë institucion dhe zgjerohet. Për shembull, në fund të periudhës klasike të historisë së Kishës, përkrah Shën Benediktit qëndron motra e tij, Shën Skolastika; dhe nuk mund të kuptohet Shën Benedikti pa Shën Skolastikën, nuk ka nevojë për shumë fjalë. Kur fillon historia mesjetare e Kishës, me shfaqjen e një forme të re të jetës rregulltare dhe të kushtuar, pra të kongregatave dhe të urdhrave lypsarë, françeskanët, dominikanët… përkrah Shën Françeskut qëndron motra e tij, Shën Kjara; ndërsa pranë Shën Dominikut dhe traditës dominikane qëndron Shën Katerina e

Sienës. Dhe nëse arrijmë në shekullin XVI, një shekull klasik kur flitet për një periudhë të historisë së Kishës në të cilën ajo kishte nevojë për një ripërtëritje të madhe, sepse Kisha mbeti thellësisht e plagosur duke filluar nga ai shekull, atëherë duhet të themi se kjo ripërtëritje nuk mund të kuptohet pa Shën Terezën e Jezusit. Jo vetëm historia moderne e Kishës, por edhe ajo më bashkëkohore, deri në shekullin XIX, na çon te një shenjte tjetër e madhe: Shën Tereza e Jezusit Fëmijë, e cila në njëfarë mënyre pasqyron shpirtin e ripërtëritjes së Kishës në shekullin XIX. Ishte një ripërtëritje shumë e fuqishme dhe shumë e thellë, pas kalimit nëpër kryqin e sekuestrimit të pasurive kishtare dhe mënyrës se si shteti liberal, në thonjëza, e vendosi Kishën, shpeshherë në situata përndjekjeje. Në shekullin XX më vjen ndër mend një figurë që, edhe pse nuk është bashkëkohëse me Carmen-in, i paraprin asaj dhe Koncilit II të Vatikanit: Edith Stein, Shën Tereza Benedikta e Jezusit.

Po kështu, kur flasim për reformën dhe ripërtëritjen e sjellë nga Koncili II i Vatikanit, është edhe Carmen Hernández. Mendoj se ajo duhet të renditet ndër këto gra të mëdha dhe të përmendet gjithmonë së bashku me Kiko-n dhe me Ecjen. Zbatimi i Koncilit II të Vatikanit hasi në një reagim shumë dramatik, vërtet shumë dramatik. Ne që atëherë ishim të rinj, e përjetuam në rresht të parë, madje edhe në përvojën tonë personale.

Koncili u prit me shumë entuziazëm, por brenda një konteksti teologjik të karakterizuar nga debate të mëdha, të cilat preknin vetë themelin e konceptimit të "asaj që është e krishterë". Nuk ishte fjala thjesht për reforma strukturore, organizative apo kanonike të Kishës; në thelb vihej në diskutim vetë konceptimi i "të krishterës". Madje do të thosha se vihej në diskutim vetë marrëdhënia e njeriut me Hyjin. Prej dy shekujsh mohimi i Hyjit ishte bërë një temë e shprehur qartë dhe gjerësisht e përhapur në mendimin më me ndikim të njerëzimit, atë evropian dhe euro-amerikan. Ky debat ishte ende i gjallë gjatë Koncilit II të Vatikanit dhe prekte vetë Ungjillin, vetë zemrën e Ungjillit. Është e vërtetë që Koncili II i Vatikanit e përqendroi mësimin e tij mbi Kishën, por gjithmonë nga një këndvështrim thellësisht kristologjik.

Romano Guardini, në vitin 1922, një nga Etërit e mëdhenj të Kishës bashkëkohore, profesor në Universitetin e Berlinit, pothuajse gjithmonë në një gjendje izolimi, shkroi një artikull mbi Kishën që fillonte me këto fjalë: «Ka filluar një ngjarje e jashtëzakonshme, me pasoja të paparashikueshme: Kisha është zgjuar në shpirtra.» Unë do të thoja se, në Ecjen Neokatekumenale, Kisha është zgjuar përsëri në shpirtra dhe është zgjuar pikërisht në mënyrën se si Koncili II i Vatikanit e ka kuptuar Kishën, ose më mirë, në mënyrën se si ai ka theksuar natyrën e saj. Jo aq karakterin njerëzor dhe shekullar — fjala "shekullar", kur e dëgjoj, më tingëllon disi e papërshtatshme, sepse krijon një ndarje ndërmjet asaj që është shekullare dhe Kishës; një ndarje që, në fund të fundit, nuk përputhet me teologjinë dhe me traditat e mëdha teologjike që qëndrojnë në themel të Ecjes dhe të përvojës së saj. Koncili II i Vatikanit deshi të tregonte se Kisha është sakramenti i pranisë së Zotit: përmes Fjalës së Tij, përmes Sakramenteve dhe, mbi të gjitha, përmes Eukaristisë. Në këtë prani të Zotit nuk kemi vetëm një personazh apo një mësues, por edhe një Prift; dhe jo vetëm një Prift, por edhe Themeluesin, Atë që nis një realitet të ri, që e bën njerëzimin Popullin e ri të Hyjit.

Kushtetuta baritore *Gaudium et Spes* fillon duke thënë se Kisha është, si të thuash, sakramenti i bashkimit të njerëzve me Hyjin dhe i bashkimit të njerëzve ndërmjet tyre në Krishtin. Dhe në Krishtin… një teolog shumë i ri, për të cilin u fol shumë më vonë, edhe pse sot më pak, Johann Müller, i Shkollës së Tübingenit në fillim të shekullit XIX, autor i një libri shumë të bukur me titull *Symbolik*, e përkufizon Kishën si «Krishti që vazhdon të jetojë», Mishërimi i vazhdueshëm i Birit të Hyjit. At Congar, një tjetër teolog i madh i Koncilit II të Vatikanit, e

kritikoi këtë shprehje dhe tha: «Mos e identifikoni kaq shumë Kishën me atë që është njerëzore.» Megjithatë, Koncili II i Vatikanit, në Kushtetutën e tij mbi Kishën, pohon se dimensioni i dukshëm i Kishës duhet kuptuar në të njëjtën mënyrë si duhet kuptuar Mishërimi i Birit të Hyjit.

Epo, pas Koncilit II të Vatikanit, të bëhej e mundur që Kisha të rishkëlqente si Krishti që vazhdon të jetojë, si Mishërimi i pandërprerë i Birit të Hyjit, si një bashkësi e re që jeton nga marrëdhënia me Të dhe që shpall e paralajmëron qiejt e rinj dhe tokën e re, nuk ishte vetëm një çështje e teologëve, as vetëm një punë intelektuale, madje as vetëm e ipeshkvijve, e barinjve apo e hierarkisë. Ishte një çështje e të gjithë Kishës dhe kërkonte shpirtra që ta kuptonin këtë dhe që më pas ta përkthenin në propozime të reja për të rigjallëruar dhe ripërtërirë Kishën.

Në këtë kontekst, Carmen-i, Kiko dhe Ecja përbëjnë dhe përfaqësojnë me të vërtetë një faktor jashtëzakonisht të rëndësishëm në historinë bashkëkohore të Kishës.

Në shekullin dramatik XVI, që për Spanjën ishte edhe Shekulli i Artë, u shfaqën karizma të jashtëzakonshme. Gratë për të cilat kam folur kanë qenë gjithmonë protagoniste të këtyre karizmave të jashtëzakonshme për Kishën; dhe pa këto karizma të jashtëzakonshme, karizmat e zakonshme nuk funksionojnë. Në Kishë, sipas vetë natyrës së saj, njeriu hyn përmes Pagëzimit, pra përmes një Sakramenti, pasi ka dëgjuar Fjalën e fesë dhe i ka thënë «po» asaj. Pastaj ai e jeton këtë realitet në çdo dimension të jetës, nga ai më personal deri te ai më shoqëror, që përfshin edhe politikën dhe bashkësinë ndërkombëtare. Pasardhësit e Apostujve, me Pjetrin si krye, kanë një karizëm; një karizëm që buron nga një Sakrament. Disa i kanë quajtur këto «karizma institucionale», por ato nuk mund të funksionojnë pa karizmat personale, pa karizmat bashkësiore dhe pa karizmat e jashtëzakonshme.

Këtë e mëson shumë qartë Koncili II i Vatikanit. Prandaj, duke iu rikthyer reflektimit mbi etapat e mëdha të historisë së Kishës, vërejmë se në momentet kritike të saj shfaqen gjithmonë karizma të jashtëzakonshme, që Kisha të mund të vazhdojë të jetë Krishti që vazhdon të jetojë dhe Mishërimi i pandërprerë i Birit të Hyjit. Kështu ka ndodhur edhe me Koncilin II të Vatikanit. Një nga karizmat e mëdha të jashtëzakonshme që Kisha mori në atë Koncil, në një çast jashtëzakonisht kritik për njerëzimin, për botën dhe për vetë Kishën, ka qenë Ecja Neokatekumenale, e cila u ngrit mbi themelin e Carmen Hernández-it. Dhe sigurisht, Kiko është ende gjallë mes nesh; nuk do ta vrasim para kohe. Duhet të pranoj se para tre vjetësh lexova edhe librin e Kiko-s, me rastin e përkthimit të tij në gjermanisht. Libri titullohet «Anotaciones», një libër shumë i pazakontë (të qeshura). Më detyruan ta lexoja dhe të shkruaja një lloj trajtese në gjermanisht për ta paraqitur librin në Berlin, një Berlin që tashmë nuk e njihja më, sepse unë kisha njohur Berlinin e Murit, ndërsa tani muri nuk ekziston më. Edhe për këtë libër duhet të them të njëjtën gjë: ai pasqyron historinë e një shpirti. Edhe burrat kanë shpirt, jo vetëm gratë; por burrat kanë nevojë për shpirtrat e grave dhe gratë kanë nevojë për shpirtrat e burrave. Gjithçka që nuk e kupton këtë është një rrugë e gabuar, një rrugë e gabuar për Kishën dhe, sigurisht, edhe për njeriun dhe për mbarë njerëzimin.

Me pak fjalë, do të thosha se ky libër na ndihmon të kuptojmë jo vetëm historinë e një gruaje, sado e veçantë që ishte — dhe ajo ishte vërtet e jashtëzakonshme — por edhe historinë e një kapitulli të gjallë dhe magjepsës të Kishës bashkëkohore. Ai na ndihmon të kuptojmë se Zoti i ka dhënë Kishës së Koncilit II të Vatikanit karizma të jashtëzakonshme, që ajo të mund të përmbushë misionin e saj në marrëdhënie me kohën tonë. Koha e Koncilit nuk mund të

kuptohet pa reflektuar mbi botën që doli pas Luftës së Dytë Botërore; pa Luftën e Dytë Botërore nuk do të kishte pasur Koncil II të Vatikanit. As periudha pas Koncilit nuk mund të kuptohet pa revolucionin e vitit 1968. Nuk besoj se ka shumë profesorë apo studentë universitarë të asaj kohe, me flokë të bardhë si unë, që ishin profesorë ose studentë të rinj në vitin 1968; por ai vit ishte një fakt historik, ndikimi i të cilit nuk ishte vetëm politik dhe ekonomik, por edhe shpirtëror, dhe jashtëzakonisht i madh.

Papa Benedikti XVI e ka shprehur këtë shumë qartë, sidomos tani që flitet kaq shumë për të ashtuquajturat abuzime. Tre vjet më parë ai shkroi një artikull në *Clerus*, një analizë mjeshtërore mbi origjinën e kësaj çështjeje dhe një diagnozë të kohës sonë. Është koha kur bie Muri i Berlinit, kur komunizmi shembet, të paktën politikisht. Është koha e kalimit drejt asaj që Papa Shën Gjon Pali II e quajti Mijëvjeçari i Tretë, me tekstin e tij kaq të bukur *Tertio Millennio Adveniente*. Është koha e krizave të mëdha ekonomike, tani edhe e Covid-it; është koha e ideologjisë gjinore; është koha e një bote gjithnjë e më të bashkuar, gjithnjë e më globale. Dhe pikërisht në këtë botë nevojiten shpirtra; nevojitet rindërtimi i botës përmes bashkësive që lindin nga takimi me Krishtin, me Fjalën e Tij, me Sakramentet e Tij dhe me hirin e Tij, që është dashuria. Edhe enciklika *Deus Caritas Est* e Papa Benediktit XVI, si edhe *Spe Salvi*, janë, sipas mendimit tim, jashtëzakonisht të rëndësishme për të kuptuar dhe jetuar atë që po na ndodh sot, si edhe për të kuptuar vlerën e Ecjes Neokatekumenale në Kishë.

Po e mbyll me këtë kujtim. Herën e parë që pata një bisedë të afërt me Carmen-in — me Kiko-n isha takuar më parë — ishte gjatë darkës pas atij takimi të parë në Madrid. I thashë: «Duhet t'i hartoni, duhet t'i hartojmë Statutet, sepse karizmat janë të nevojshme, madje të domosdoshme, por nëse nuk marrin formë kanonike, atëherë lamtumirë; humbasin, humbasin në vorbullat e historisë.» Por ajo nuk e kuptonte. Patëm një debat të fortë. Duhet ta pranoj se ajo kishte më shumë temperament se unë, sepse unë jam nga Galicia. Kaluan vite duke diskutuar për Statutet, të cilat janë të domosdoshme. Ajo thoshte: «Ne nuk jemi as lëvizje dhe as shoqatë.» Dhe unë i përgjigjesha: «E di shumë mirë se nuk jeni as lëvizje, as shoqatë. Por e Drejta Kanonike nuk është thjesht e drejta e shoqatave dhe e lëvizjeve; ajo është shumë më tepër: është e drejta e Kishës, e Trupit të Krishtit.» Dhe, falë Hyjit, më në fund arritëm në një mirëkuptim.

Prandaj ju rekomandoj me gjithë zemër ta lexoni këtë libër dhe ta përhapni. Për më tepër, ai lexohet me një frymë, sidomos kur njeh personin dhe kupton çfarë përfaqëson Ecja Neokatekumenale. Ecja ka pasur vështirësitë e saj. Dhe ndërsa flisja, mendoja se të gjithë kardinalët, miq të Ecjes dhe miq të mi personalë, do të ishin shumë të lumtur të ndodheshin sot këtu: që nga Kardinali Pell, martiri ynë i shekullit XXI. Mund ta duartrokasim, apo jo? Pastaj Kardinali Rylko, i cili gjithashtu do të kishte ardhur me kënaqësi; Kardinali Cordes; Kardinali Schönborn; Kardinali O'Malley i Bostonit; Kardinali Meisner, i ndjeri, e shumë të tjerë. Të gjithë ata do të thoshin — dhe e kanë thënë — se Ecja Neokatekumenale është një hir i jashtëzakonshëm, një karizëm i jashtëzakonshëm që Zoti i ka dhënë Kishës së Koncilit II të Vatikanit dhe mbarë familjes njerëzore, në realitetin ku Kisha është e pranishme në të gjithë botën. Prandaj, ta shfrytëzojmë leximin dhe përhapjen e këtij libri për ta falënderuar Hyjin për Ecjen Neokatekumenale.

CARLOS METOLA:

Faleminderit shumë, don Antonio María.

Tani fjalën e ka doktori, katër herë doktor… si thuhet kjo? «tetra-doktor»? Kiko Argüello, nismëtar i Ecjes Neokatekumenale së bashku me Carmen Hernández-in, dhe autor i parathënies së shkruar të këtij libri. Nuk ka nevojë për asnjë prezantim; të gjithë e njohim. Urdhëroni, kur të dëshironi.

KIKO ARGÜELLO:

Ajo që ka më shumë rëndësi në këto «Shënime biografike» është se shihet qartë se është Hyji Ai që vepron në jetën e Carmen-it dhe se Ecja është një vepër e Shpirtit Shenjtë në Kishë. Si Carmen-i, ashtu edhe unë, kemi qenë dëshmitarë të pranisë së Hyjit në ungjillëzim, dëshmitarë të veprimit të Hyjit në Kishën e Koncilit II të Vatikanit. Nuk kishim plane, as ide të parapërgatitura… Kemi parë se Hyji ekziston dhe se Ai krijon bashkimin, bashkësinë.

Përgjatë pesëdhjetë viteve kemi mundur të dëshmojmë se Hyji është i gjallë në Kishën e Tij. Atë që në Koncilin II të Vatikanit po formulohej me shkrim, ne e pamë të bëhej realitet në Palomeras, me veprimin e Shpirtit Shenjtë. Atje pamë shfaqjen e Zotit, i cili krijonte faljen, dashurinë, bashkimin, bashkësinë e krishterë mes të varfërve! Hyji ka bërë vepra në jetën e Carmen-it dhe në jetën time dhe ka dashur të na bashkojë për një mision. Historia e Ecjes është një varg ngjarjesh në të cilat shihet Hyji duke vepruar.

Zoti përgatiti për Carmen-in një histori të gjatë: ndikimin e Shën Françesk Ksavierit në thirrjen e saj misionare, kohën e kaluar në Institutin Misionar, studimet e saj të Teologjisë në Valencia… Ai e çoi të përjetonte në mishin e saj ngjarje të pabesueshme, si Misterin Pashkvor të vdekjes dhe të ngjalljes, të cilin ajo e jetoi në Barcelonë gjatë procesit të largimit nga Misionaret e Krishtit Jezus. Pikërisht në kulmin e kësaj *konosi* (zbritjeje) ajo u takua me At Farnés-in; prandaj ajo thoshte se ai ishte engjëlli që Hyji i kishte dërguar në Gjetsemanin e saj. At Farnés, nxënës i Dom Botte, kishte qenë në Paris së bashku me liturgjistët më të mirë që përgatitën reformën liturgjike të Koncilit.

I tregoj këto gjëra për të thënë se si Hyji ka përdorur Carmen-in dhe mua për të çuar përpara një vepër që nuk është e jona. Kur Carmen-i u largua nga Kongregata, gjëja e parë që bëri ishte t'u thoshte shoqeve të saj, të cilat dëshironin të themelonin një kongregatë të re për ungjillëzim: «Unë, duke ndjekur Shën Injacin, do të shkoj për një vit në Tokën e Shenjtë vetëm me Shkrimet e Shenjta.» Ajo gjeti një mikeshë irlandeze që e shoqëroi. Të dyja udhëtuan nëpër mbarë Izraelin vetëm me një çantë shpine dhe një tendë. Ajo tregonte se atje, në Izrael, buzë Liqenit të Tiberiadit, e ulur mbi Shkëmbin e Primatit të Pjetrit, e pyeti Zotin se çfarë donte prej saj. Dhe ndjeu se Hyji do t'ia zbulonte vullnetin e Tij në Kishë: dashurinë për Krishtin, të pranishëm në veprën që ajo duhej të kryente në Kishë. Më vonë e kuptoi se kjo do të ishte hapja, së bashku me mua, e kësaj Nisme të Krishterë që është Ecja Neokatekumenale.

Viti që kaloi si shtegtare në Izrael mbeti për të një udhëtim i paharrueshëm. Atje Shkrimet e Shenjta iu hapën në mënyrë mahnitëse dhe ajo kuptoi lidhjen e historisë së shpëtimit me tokën në të cilën Hyji kishte dashur të zbulohej. Vizita e Papa Shën Palit VI në Nazaret, në janar të vitit 1964, në të cilën ajo pati mundësinë të merrte pjesë, e ndihmoi të kuptonte çelësat themelorë të Koncilit, duke parë në kthimin te burimet e krishterimit dhe te rrënjët hebraike shtyllat më të rëndësishme për ripërtëritjen e Kishës.

Njohja që Carmen-i kishte për Koncilin dhe për Tokën e Izraelit u bë zanafilla e dashurisë së madhe që lindi në Ecje për Izraelin, popullin e tij dhe traditat e tij. Në këto «Shënime biografike» do të mund të njihni hollësitë e shtegtimit të saj, i cili do të ishte themelor për jetën e saj dhe për zhvillimin e Ecjes.

Zoti më udhëhoqi, përmes takimit me vuajtjen e të pafajshmëve dhe njohjes së Lumit Charles de Foucauld, të jetoja mes të varfërve, sepse mendoja se, nëse Zoti do të kthehej në ardhjen e Tij të dytë, doja të isha pranë Krishtit të kryqëzuar, së bashku me më të fundmit e tokës, me të pafajshmit.

Carmen-i dhe unë u njohëm në vitin 1964, pas kthimit të saj nga shtegtimi historik në Tokën e Shenjtë. Unë isha vendosur të jetoja në një kasolle me të varfrit e Palomeras Altas. Atje Carmen-i njohu bashkësinë e të varfërve që mblidhej në barakën time dhe mbeti thellësisht e mahnitur nga përgjigjja që ata i jepnin Fjalës së Hyjit. Ajo vendosi të qëndronte e të jetonte me ne dhe ne i ndërtuam një kasolle pranë vendit ku jetoja unë.

Carmen-i kishte jetuar tashmë në barakat e Barcelonës dhe kishte bërë përpjekje për të themeluar një kongregatë. Thirrja e saj ishte misioni, duke ndjekur gjurmët e Shën Françesk Ksavierit, dhe kurrë nuk kishte menduar të qëndronte në Spanjë, aq më pak në Madrid, ku jetonte familja e saj; kjo do të kishte qenë si një dështim i idealit të saj misionar. Por në Palomeras Hyji deshi që rrugët tona të bashkoheshin, pavarësisht çdo pengese.

Pikërisht atje Carmen-i mundi të shihte Jezu Krishtin, i cili vjen për të shpëtuar mëkatarët, për të realizuar Misterin Pashkvor dhe për të krijuar bashkimin aty ku ai dukej i pamundur: ndërmjet spanjollëve dhe romëve.

Sepse ne e kemi parë dhe e kemi prekur atje Shpirtin e Shenjtë, që vepronte duke krijuar një bashkim të pamundur ndërmjet romëve dhe njerëzve të atij mjedisi.

Carmen-i vinte nga një përvojë me shoqet e saj në Barcelonë, ku kishin punuar me punëtorët, duke dhënë jetën për ta, me shpresën se më vonë do të mund t'u flisnin për Jezu Krishtin, pasi të ishin mishëruar në jetën e tyre; por ai moment nuk vinte kurrë. Ndërsa në barakën time Carmen-i pa se unë flisja për Jezu Krishtin dhe njerëzit e dëgjonin Jezu Krishtin. Aty ajo pa se Jezu Krishti vepronte: dashuria falas që Hyji i ka dhënë njeriut për shpëtimin e tij, për ta çliruar nga skllavëria, nga ankthi dhe nga mëkati; aty Jezu Krishti ishte i pranishëm dhe vepronte.

Gjithçka që Hyji lejoi të ndodhte, e gjithë prania e Tij në Palomeras, ishte si një tokë pjellore që Ai kishte përgatitur për ta mbjellë në Kishë. Gjithçka që na bëri të përjetonim mes të varfërve, Hyji e kishte përgatitur për Kishën e Tij.

Ishte një mrekulli që Imzot Morcillo shkoi në baraka; një mrekulli e pabesueshme: një këshilltar i Mbretërisë, në kohën e Frankos, të paraqitej atje i veshur si meshtar dhe me një makinë «600»! Të hynte në barakën time, të lutej me ne, të na pranonte si të vetët… Morcillo hyri në barakën time, pa mënyrën si jetoja, si luteshin vëllezërit, dhe tha: «Unë nuk jam i krishterë.» Garda Civile kishte filluar të shembte barakat; e nisën nga ajo e Carmen-it, por me mbërritjen e Arqipeshkvit u ndalën.

Prania misterioze e Morcillo-s në baraka ishte ajo që bëri që Carmen-i të bashkëpunonte përfundimisht me mua. Po të mos ishte Morcillo, ne nuk do të kishim shkuar kurrë në famulli; dhe do të ishte po ai që më vonë do të na hapte dyert në Itali.

Carmen-i pa tek Morcillo praninë e Kishës dhe ndryshoi krejtësisht qëndrimin ndaj meje; me praninë e Arqipeshkvit, ajo pa të përmbushur premtimin që Hyji i kishte bërë në Izrael. Kur ndodhej në Izrael, shpesh pyeste veten cili ishte misioni i saj në Kishë dhe mendonte se duhej të themelonte një kongregatë misionare. Në Ain Karem pati sigurinë e plotë, si një vegim, se Hyji donte prej saj diçka për Kishën universale, se nuk bëhej fjalë për të themeluar një kongregatë. Jua tregoj këtë që të shihni, si një mister të madh të Zotit, bashkëpunimin ndërmjet Carmen-it dhe meje.

Pas përplasjeve të para që pata me Carmen-in në baraka, shkova të flisja me drejtuesin tim shpirtëror, një dominikan i kuvendit të Atocha-s, dhe ai, çuditërisht, më tha: «Dëgjoje këtë grua. Nëse ajo që të thotë të duket e mirë, atëherë kthehu dhe bindu asaj; nëse nuk të duket e mirë, mos ia vër veshin.»

M'u desh shumë kohë ta pranoja Carmen-in, derisa Zoti më tha në zemër se ajo ishte një hir shumë i madh për mua; që dikush të më thoshte vazhdimisht të vërtetën, se Hyji e kishte sjellë me një mision. Atëherë e pranova, në fe, si të dërguar nga Hyji. Kam vuajtur derisa kuptova në fe se ajo vinte prej Hyjit, dhe që nga ajo ditë ajo u bë një hir për mua. Carmen-i ka qenë e jashtëzakonshme, e mrekullueshme!

Rabini Rosenbaum, në letrën e ngushëllimit që më dërgoi pas vdekjes së Carmen-it, më shkroi: «Carmen-i ka qenë një "tsaddiqah", një grua e shenjtë dhe e drejtë, një grua me vizion profetik dhe me një dashuri pa kufi për bijtë e Hyjit. Kam pasur privilegjin ta njoh dhe të kem mundur të përjetoj së bashku me të "Ruah haqqodesh", Shpirtin e Shenjtërisë që ajo e zotëronte në mënyrë të veçantë. Shalom!»

«Një dashuri e pakufishme», thotë rabini, për vëllezërit e Ecjes, dhe për këtë mund të dëshmoj edhe unë. Sa e sa orë kemi kaluar duke dëgjuar katekumenët tanë, një nga një! Carmen-i kishte një kujtesë të jashtëzakonshme; i mbante mend jetët e të gjithë vëllezërve. Edhe itinerantët, edhe familjet në mision, edhe meshtarët! Ajo i besonte vazhdimisht Zotit mes gjithë atyre shqetësimeve dhe pasigurisë së plotë me të cilën dërgonim itinerantët dhe familjet në mision.

Carmen, çfarë gruaje e mrekullueshme! Me një shpirt të jashtëzakonshëm lirie dhe dashurie për Kishën. Kurrë nuk më ka lajkatuar; gjithmonë më ka thënë të vërtetën. Ishte e aftë të qëndronte pas meje, gjithmonë pranë meje, për të më ndihmuar. Ajo kishte një vetëdije shumë të qartë se misioni që Hyji i kishte besuar ishte të më mbështeste, të më mbronte dhe të më korrigjonte, për të mirën e Ecjes Neokatekumenale.

Për dashurinë ndaj Kishës dhe ndaj vëllezërve, ajo qëndroi pranë meje për pesëdhjetë vjet; edhe kur kjo ishte e vështirë për të. Por Carmen-it i interesonte vetëm të bënte vullnetin e Hyjit, të cilin e kuptoi se ishte të qëndronte me mua në këtë itinerari të Nismës së Krishterë që është Ecja Neokatekumenale. Një grua vërtet e jashtëzakonshme, me një bujari të pafund; mohoi vetveten për të më lënë mua në plan të parë. Edhe kur më korrigjonte, ajo ishte gjithmonë pas meje, duke më mbështetur.

Ky libër do t'ju paraqesë një Carmen të panjohur për shumë njerëz: intimitetin e saj, thirrjen e saj, dashurinë e saj për Krishtin, takimin me mua, fillimet e Ecjes, misionin e saj në Kishë. Do t'ju habisë. Carmen-i ishte një mister dhe në këto «Shënime biografike» do të mund të hyni disi në misterin që është Carmen Hernández dhe në misterin e madh të bashkëpunimit tonë gjatë pesëdhjetë vjetëve.

Kjo biografi nuk është vetëm për vëllezërit e Ecjes; ajo është për të gjithë Kishën, për të bërë të njohur një grua të jashtëzakonshme, një profeteshë të vërtetë, një misionare autentike, që e ka jetuar fenë në shkallë heroike. Një grua e jashtëzakonshme, shumë e rëndësishme për Kishën; e dashuruar me Krishtin, me Shkrimet e Shenjta dhe me Misterin Pashkvor, si edhe me një dashuri të pakushtëzuar për Papën dhe për Kishën.

Së bashku jemi nismëtarët e një karizme, të një mrekullie që Zoti i ka dhënë Kishës së Tij: Ecjes Neokatekumenale. Siç tha Papa Françesku më 5 maj 2018, në Tor Vergata: «Ecja Neokatekumenale është një dhuratë e Shpirtit Shenjtë për Kishën.»

CARLOS METOLA:

Tani ndërhyn At Mario Pezzi, anëtar i ekipit ndërkombëtar të Ecjes Neokatekumenale. Meshtar i Dioqezës së Romës, pa pushuar së qeni në zemër misionar kombonian. As për të nuk është e nevojshme një prezantim, sepse të gjithë ne e njohim.

AT MARIO PEZZI:

Ndihem shumë i vogël përballë të gjithë atyre që kanë folur dhe jam shumë mirënjohës ndaj Zotit. Dua të them se, kur isha i ri, lexova në Shkrimet e Shenjta: «Përpiqu të jetosh me shenjtërit dhe do të të shkojë shumë mirë. Të jetosh me një shenjt është një përvojë e madhe; të jetosh me dy, aq më shumë». E them këtë për të nxitur pak…

Së pari dua ta falënderoj Zotin që më ka dhënë dhuratën të jetoj shërbesën time meshtarake në ekipin e Kiko-s dhe të Carmen-it, pas meshtarëve Francesco Cuppini dhe Jesús Blázquez, të cilët tashmë janë me Zotin. Fillimisht, që nga muaji korrik i vitit 1971, kur Kiko dhe Carmen-i ndodheshin në Itali, deri në vitin 1982, kur munda t'i shoqëroja me kohë të plotë; pastaj deri në kalimin e Carmen-it tek Ati në vitin 2016, dhe më pas me Kiko-n dhe Ascensión, deri në ditën e sotme.

Jam i lumtur që marr pjesë sot në paraqitjen e librit «Shënime biografike» të Carmen Hernández, të shkruar nga Aquilino Cayuela. Shpresoj që leximi i këtij teksti të mund të ndihmojë shumë vëllezër të bashkësive neokatekumenale. Më ka pëlqyer shumë ajo që kanë thënë si Postulatori, ashtu edhe Aquilino, dhe më ka pëlqyer shumë edhe ajo që ka thënë botuesi i BAC-ut, sepse unë jam lexues i jetëve të shenjtërve. Jam mirënjohës ndaj BAC-ut dhe i gëzuar që Konferenca Ipeshkvore e mbështet atë në këto kohë të vështira. Gjithashtu më ka lënë shumë përshtypje edhe recensioni dhe jehona në mjetet e komunikimit, të cilat janë shumë interesante. Shpresoj që leximi i këtij libri të mund të ndihmojë shumë vëllezër, sidomos meshtarë, seminaristë, itinerantë, motra dhe familje në mision, si edhe bashkësi, për të njohur më thellë misterin e kësaj Karizme — të cilën Kardinali Rouco e ka vendosur shumë mirë, nga pikëpamja historike, në historinë e Kishës dhe gjithashtu në realitetin e sotëm — të njohur zyrtarisht nga Papët e fundit si një dhuratë e Hyjit për Kishën, si dhe

rëndësinë e misionit në të cilin na thërret për të jetuar si bashkësi në shoqërinë dhe brenda Kishës së sotme.

Dua të theksoj disa aspekte — do të ishin kaq shumë — të jetës së Carmen-it gjatë këtyre viteve që më kanë bërë më shumë përshtypje.

Dhuratat e veçanta dhe disa prej tyre të jashtëzakonshme, siç është ëndrra e famshme gjatë ushtrimeve shpirtërore para kushteve të para fetare në Institutin Misionaret e Krishtit Jezus në Javier: në këtë ëndërr, siç tregon ajo, ka përjetuar një zbritje të thellë dhe ndjenjën e vdekjes, duke u përpjekur të ndiqte ftesën e Jezu Krishtit, i cili e nxiste duke i thënë: «Më ndiq», por pa pasur forcën për ta ndjekur. Dhe menjëherë pas kësaj, një ngjitje e shpejtë derisa u pushtua nga një gëzim i papërshkrueshëm, një shijim i lumturisë së qiellit. Në një takim të bashkësive në Zamora, në vitin 1994, duke folur për këtë përvojë, ajo na tha: *«Kurrë nuk e kam harruar këtë ëndërr, as edhe në çastet më të thella të krizës dhe të ankthit të jetës sime. Më ka mbetur një kujtim shumë i fortë i ndërhyrjes së Hyjit në jetën time.»*

Jam gëzuar shumë për pjesën e parë të këtij libri, për krahasimet dhe vendosjet në kontekst të përvojës së Carmeni-t me Terezën e Avilës, me Terezën e Jezusit Fëmijë, si edhe me Nënë Terezën e Kalkutës dhe me Shën Alonso Rodríguez-in, jetën e të cilit e kam lexuar gjatë noviciatit tim, sepse Instituti ynë është formuar nga jezuitët, pas vdekjes së Combon-it.

E kam përmendur këtë ëndërr si çelësin që i ka mundësuar Carmen-it, e shoqëruar nga liturgjisti At Farnés, të kuptojë në mënyrë ekzistenciale Misterin Pashkvor: kalimin nga mundimi dhe vdekja në Kryq drejt gëzimit të Ngjalljes, të cilin ajo po e jetonte në mishin e saj me daljen nga Instituti i saj, deri në zbulimin gradual të vendit të saj në Kishë. Ky vend do të realizohej në takimin me Kiko Argüello-n, në barakat e Palomeras Altas, në periferi të Madridit.

Jam mirënjohës ndaj Zotit, sepse përmes Carmen-it dhe historisë së saj, konkretisht përmes shtegtimit të saj në Tokën e Shenjtë, Zoti i ka dhënë Ecjes Neokatekumenale mundësinë të rizbulojë rrënjët e fesë sonë në popullin e Izraelit, të mbështetur nga Kushtetuta Dogmatike «Dei Verbum» dhe nga Deklarata «Nostra Aetate» e Koncilit II të Vatikanit.

Ka qenë një gëzim i madh, besoj për të gjithë, dhënia e Doktoratës Honoris Causa Kiko Argüello-s dhe rabinit David Rosen, në Universitetin Francisco de Vitoria të Madridit, më 25 tetor të viti të kaluar. Një ngjarje që, sipas mendimit tim, ka vulosur një rrugë të gjatë afrimi dhe miqësie me popullin e Izraelit, falë mbi të gjitha kremtimit javor të Fjalës së Hyjit në bashkësi, gjatë itinerarit neokatekumenal nëpër etapat e tij, si edhe falë Domus Galilaeae, një tjetër dhuratë për Ecjen, të cilën ia detyrojmë gjithashtu miqësisë së Carmen-it me françeskanët e Tokës së Shenjtë gjatë shtegtimit të saj të parë. E projektuar nga Kiko Argüello dhe e inauguruar nga Papa Shën Gjon Pali II gjatë Jubileut të vitit 2000, ajo është bërë një vend pelegrinazhi për shumë hebrenj dhe një burim takimesh e njohjeje të ndërsjellë me Ecjen Neokatekumenale.

Për më tepër, «Simfonia e të Pafajshmëve», e kompozuar nga Kiko Argüello, e interpretuar për herë të parë në Domus Galilaeae, gjatë një Bashkëjetese të Kardinalëve dhe Ipeshkvijve të Shteteve të Bashkuara — ku Kardinali Rouco ka qenë i pranishëm në shumë prej këtyre bashkëjetesave — në praninë e disa rabinëve të Jerusalemit, kur e dëgjuan këtë simfoni, rabinët e pranishëm u ndien të kuptuar në dhimbjen e tyre për Shoah-un (Holokaustin).

Me kërkesën e rabinëve, kjo Simfoni u interpretua në Teatrin e Jerusalemit dhe më vonë në shumë vende të botës, nga New York deri në Auschwitz dhe deri në Tokio. Ajo ka ndihmuar në rritjen e njohjes dhe të miqësisë së ndërsjellë. Për më tepër, dy Bashkëjetesat e Kardinalëve, Ipeshkvijve dhe shumë rabinëve në Domus Galilaeae na kanë bërë të përjetojmë praninë e Shpirtit Shenjtë, në bashkim dhe në respekt të ndërsjellë.

Një aspekt tjetër që do të doja të theksoja është zelli që e ka nxitur Carmen-in, gjatë shumë vitesh, siç tha edhe Kiko pak më parë, për të dëgjuar së bashku me Kiko-n, me rastin e kremtimit të etapave të ndryshme, çdo vëlla dhe motër të bashkësive të tyre në Spanjë, Itali dhe Francë, për orë të tëra, me shumë përulësi dhe durim. Më vjen ndër mend tani ajo që thotë Papa Françesku për «të dëgjuarit, për të dëgjuarit e të varfërve»: të dëgjosh dhimbjet, traumat, kryqet. Është e mrekullueshme që, në fund të Ecjes, në Kalimin e Zgjedhjes, kaq shumë trauma, kaq shumë dhimbje dhe vuajtje të përjetuara ndriçohen përpara Kryqit të Krishtit, dhe vëllezërit zbulojnë në këto vuajtje, në këto padrejtësi, dashurinë e Hyjit. Nuk mund të ripërtërihen premtimet e Pagëzimit nëse nuk ndriçohet Kryqi i Krishtit. Kjo është një mrekulli që e kemi parë në të gjithë botën, në të gjitha kulturat. Carmen-i dëgjonte në heshtje përvojën e çdo vëllai, për orë të tëra deri natën vonë, dhe ndonjëherë ndërhynte. Gjatë vizitave periodike në çdo bashkësi, Carmen-i informohej për secilin person, duke telefonuar dhe duke ndihmuar vëllezërit me vështirësi më të mëdha për të vazhduar Ecjen. Këtu janë të pranishme bashkësitë tona; do t'i kujtoni orët dhe orët që kemi kaluar së bashku, dhe netët.

Mund të shtoja shumë aspekte të tjera të personit të Carmen-it: bashkimin e saj të ngushtë me Hyjin, duke thirrur vazhdimisht Emrin e Jezusit, veçanërisht në çastet e ankthit dhe të vuajtjes fizike; katekezat e saj të paharrueshme mbi figura të ndryshme, për shembull mbi figurën e Jozefit, si edhe mbi festat e Traditës Hebraike, Yom Kippur-in dhe festat hebraike; po ashtu mbi rolin dhe misionin e Gruas dhe të Familjes në brezin tonë; dashurinë e saj të madhe për Papën, shkëmbin mbi të cilin Jezu Krishti ka themeluar Kishën e Tij; përkushtimin e saj në bashkëpunimin frytdhënës me Kiko Argüello-n në ungjillëzim. Shumë prej këtyre aspekteve dhe shumë të tjera paraqiten në këtë libër që sot prezantohet zyrtarisht dhe të cilin mund ta lexoni. E përfundoj duke bekuar përsëri Zotin për dhuratën e Carmen-it për Ecjen Neokatekumenale, për Kishën e sotme dhe për jetën time.

Faleminderit.

CARLOS METOLA:

Tani fjalën e ka zonjusha Mª. Ascensión Romero, anëtare e ekipit ndërkombëtar të Ecjes Neokatekumenale. Pasi është zgjedhur për këtë ekip ndërkombëtar, pas vdekjes së Carmen-it, ajo vazhdon së bashku me Kiko-n dhe At Mario-n misionin e këtij ungjillëzimi mbarëbotëror.

Mª ASCENSIÓN ROMERO:

Që kur Aquilino na paraqiti skicat e para të veprës, unë jam kënaqur jashtëzakonisht shumë. Më pëlqeu shumë të njihja atë Carmen të re, kaq të gjallë, kaq të guximshme, kaq të mbushur me jetë dhe me entuziazëm për misionin, kaq të dashuruar me Krishtin, kaq të mbushur me zell për shpalljen e Ungjillit… Kjo forcë jetësore e Carmen Hernández-it në rininë e saj tërheq, duke e bërë librin gjithnjë e më interesant, dhe besoj se do të entuziazmojë këdo që do ta lexojë.

Të bën përshtypje zgjedhja e Hyjit që nga fëmijëria e saj dhe mënyra se si tek ajo zhvillohet njëkohësisht dashuria për Krishtin me thirrjen misionare.

Do të doja të përmendja në mënyrë të veçantë pjesën e parë të librit, sepse unë jam nga Tudela dhe pikërisht aty Zoti i jep asaj prekjen e parë të qenies së saj. Ashtu si shumë të zgjedhur të tjerë, Zoti e shënon që nga fëmijëria e saj. Ajo tregon se, kur shkonte në shkollë, hynte në katedrale dhe çdo ditë bënte një orë lutjeje. Sa herë që lutesha në katedrale — një margaritar i stilit roman së periudhës së tranzicionit — më bënte përshtypje të kujtoja se aty Carmen-i lutej çdo ditë gjatë fëmijërisë dhe adoleshencës së saj! Carmen-i do të thoshte: «Dhuratat që kam marrë unë në katedralen e Tudelës, askush nuk i di!»

Navarra ku jetoi Carmen-i ishte e mbushur me shpirt misionar nën figurën e Shën Françesk Ksavierit dhe gjatë shekullit XX ka qenë dioqeza me më shumë thirrje misionare. Në këtë mjedis misionar kontribuoi në një masë të madhe don Marcelino Olaechea, i cili ishte Ipeshkëv i Navarrës gjatë kohës kur Carmen-i jetonte në Tudela. Ai jo vetëm mbështeti themelimin e Villa Teresita-s dhe të Misionareve të Krishtit Jezus, por të gjithë baritoren e tij e bazoi në figurën e navarrezit më të madh të të gjitha kohërave: Shën Françesk Ksavierit, duke nxitur frymën misionare në të gjithë shoqërinë navarreze. Carmen-i e konsideronte atë një shenjt dhe me të do të mbante një marrëdhënie të ngushtë gjatë periudhës së saj me Misionaret e Krishtit Jezus, kur ai tashmë ishte Arqipeshkëv i Valencia-s.

Por, përveç këtij mjedisi misionar që jetohej në Navarra, Carmen-i studioi në shkollën e Shoqërisë së Marisë, ku ofrohej një formim shumë i mirë si njerëzor, ashtu edhe i krishterë. Nga themelimi fillestar i shekullit XVIII, në të cilin studioi Carmen-i, sot ka mbetur ende kisha, një kapelë e bukur baroke. Dhe përballë saj ndodhet shkolla e Shoqërisë së Jezusit, për të cilën Carmen-i na ka folur kaq shumë herë dhe falë së cilës ajo do të njihte shumë jezuitë, me siguri edhe nga Lindja, të cilët do të ndikonin në thirrjen e saj misionare.

I tregoj të gjitha këto, që në libër janë shpjeguar me hollësi, sepse pikërisht në ato vitet e para të jetuara në Tudela Zoti do t'i vendosë një vulë të pashlyeshme për Të dhe për misionin, e cila do ta shoqërojë gjatë gjithë jetës së saj. Edhe në çastet e pasigurisë së plotë dhe të vuajtjes së madhe, do të jenë dy shtylla të palëkundura në jetën e saj: dashuria për Krishtin dhe misioni.

Kur tashmë kupton se do ta përjashtojnë nga Instituti Misionar dhe sheh se po shembet projekti i saj i jetës, që ishte të ishte misionare, në pranverën e vitit 1962 i shkruan babait të saj: «E gjithë dashuria dhe kujdesi juaj nuk janë në gjendje ta mbushin këtë jetë që gjithmonë kam ëndërruar të ishte vetëm për Hyjin. Po, është një martirizim të mos mendosh për asgjë tjetër përveç Jezu Krishtit mëngjes, drekë dhe natë… Që nga fëmijëria nuk kam pasur as edhe një dyshim të vetëm për thirrjen time; a e kupton martirizimin tim?»

Në atë kohë të Gjetsemanit të saj në Barcelonë, ajo arrin të pyesë veten nëse është normale kjo dëshirë për t'i përkitur plotësisht Zotit dhe shkruan në ditarin e saj: «Jezus, do të doja të pyesja etërit shpirtërorë nëse të gjithë njerëzit që nga fëmijëria e ndiejnë kështu këtë tërësi që është e Jotja, JEZUS.»

Pikërisht për këtë arsye, nuk është për t'u habitur që disa persona që e kanë lexuar Biografinë dhe nuk janë pjesë e Ecjes Neokatekumenale, na kanë thënë: «Është një figurë e madhe e Kishës!»

Poeti më i shquar hebre i Mesjetës, Yehuda-Ha-Levi, lindi në Tudela. Ai kaloi shumë vite duke ëndërruar të arrinte në Tokën e Premtuar dhe, në fund të jetës së tij, ia doli, duke vdekur atje. Carmen-i arriti në Izrael kur ishte 33 vjeçe dhe gjurma e këtij shtegtimi do të shënojë pjesën tjetër të jetës së saj. Një glosë e famshme e Yehuda Ha Levit thotë:

«Zemra ime është në Lindje,
ndërsa unë ndodhem në skajin e Perëndimit.»

Kjo dëshirë e zjarrtë dhe kjo dashuri për Tokën e Shenjtë do të jenë, ashtu si te poeti, një vazhdimësi në jetën e Carmen-it pas atij udhëtimi, e cila do të shfaqet vazhdimisht në predikimin e saj dhe përmes së cilës ajo ua ka transmetuar vëllezërve të Ecjes Neokatekumenale këtë dashuri për popullin e Izraelit.

Kaloj në fundin e librit. Të prek të njohësh gjithçka që Carmen-i vuajti fizikisht në vitet e fundit të jetës së saj dhe durimin me të cilin i përballoi sëmundjet e saj.

Por ajo që më ka bërë më shumë përshtypje janë shtojcat, ku mund të shihet skema e veprimtarisë së saj apostolike dhe e udhëtimeve të saj, të cilat janë aq të shumta sa do të mjaftonin për disa libra. Projekti i Zotit shkonte shumë përtej ëndrrës së saj për të qenë misionare. Ajo kurrë nuk do të mund të kishte imagjinuar sa herë, së bashku me Kiko-n dhe At Mario-n, do të përshkonte botën duke shpallur Ungjillin. Sa shumë takime thirrjesh përpara mijëra të rinjve që e duartrokisnin dhe kërkonin fjalën e saj, të mbushur me parresi, me guxim në mes të kësaj bote pagane, si një profeteshë e vërtetë!

Për të përfunduar, një e dhënë e fundit për Carmen-in: amësia e saj. Ajo ishte shumë inteligjente dhe jashtëzakonisht punëtore; ka qenë një grua e urtë, e cila i ka vënë dhuratat e saj në shërbim të katekumenëve të saj. Ajo jetonte në një kërkim të vazhdueshëm për t'u transmetuar vëllezërve të Ecjes urtinë që vjen nga lart; ishte si një nënë që shpenzonte të gjithë veten për të siguruar ushqimin e pasur për bijtë e saj. Kujtoj se murgeshat e shkollës i quanim «nëna»; gjatë gjithë librit shihet edhe tek Carmen-i kjo amësi që është karakteristikë e grave të kushtuara.

Përgatitja e saj shkencore, e bashkuar me ndjeshmërinë e saj femërore, i dha mundësinë të sodiste në krijimin Hyjin Trinitar me një përzierje mahnitjeje, adhurimi dhe ekstaze. Prandaj do të doja ta përfundoja, meqë ajo i donte aq shumë Shkrimet e Shenjta, me disa vargje nga Libri i Urtësisë, të cilat përmbushen në mënyrë të përsosur në jetën e saj:

«Të urtët do të shkëlqejnë si drita e kupës qiellore,
dhe ata që u mësojnë drejtësinë kombeve,
do të shkëlqejnë si yjet për gjithë amshimin.»

— Përfundimi i takimit.

Do ta përfundojmë këtë takim në një mënyrë që nuk është e zakonshme, duke bërë një këngë, të gjithë së bashku. Do ta këndojë Kiko. Është një këngë për të cilën flitet në këtë libër dhe që përshkon faqet e këtij libri.

Është një këngë që Carmen-i e shkroi në një kartolinë; është një poezi e Rabindranath Tagore-s dhe fillon duke thënë: «Janë të këputura lidhjet e mia». Thotë gjithashtu: «Dyert e mia krejtësisht të hapura, unë shkoj në çdo anë». Carmen-i e shkroi këtë në vitin 1963. Ajo tashmë ishte larguar nga Misionaret e Krishtit Jezus, por vazhdonte të dëshironte të ishte misionare.

Kjo kartolinë kaloi nëpër duart e tri motrave, si një lloj trekëndëshi. Carmen-i ia shkroi atë Mª Luisa Troncoso-s, shoqes së saj nga Misionaret e Krishtit Jezus. Është në libër; do ta shihni nëse e lexoni. Ajo i shkruante se në atë çast, në vitin 1963, siç tha Ascensión, Carmen-i kishte mbushur 33 vjeç ndërsa ndodhej në Tokën e Shenjtë, më 24 nëntor. Para se të shkonte atje, ajo kishte shkruar këtë kartolinë. Pas 30 vitesh, në vitin 1993, kjo Mª Luisa Troncoso takohet me një tjetër shoqe të tyre, e cila kishte qenë Misionare e Krishtit Jezus dhe quhej Amparo Llinares. Ajo ishte në Ecjen Neokatekumenale në vitin 2011. Mª Luisa ia tregoi këtë kartolinë Amparo-s dhe Amparo ia dërgoi përsëri të fotokopjuar Carmen Hernández-it, duke i shkruar në një letër që ne e ruajmë:

«Po të dërgoj të fotokopjuar një kartolinë që ke shkruar në vitin 1963 gjatë një udhëtimi në Poblet, në Pashkën e Ngjalljes. Shoh se ajo është një profeci e të gjithë historisë sate. Mendoj se sa pak e dije atëherë se çfarë kishte përgatitur Zoti për ty, por zemra jote tashmë ishte në gatishmëri. Tani mund të thuash se ke shkuar kudo. Kam analizuar përmbajtjen e saj dhe gjithashtu formën e saj gjuhësore, dhe shoh se në fjalët e tua është thelbi i Ecjes [Neokatekumenale]. Më ka bërë shumë mirë. Besoj se do të të pëlqejë ta lexosh veten pas 30 vitesh.»

Nga kjo poezi Kiko ka bërë këngën: «Janë të këputura lidhjet e mia». Ai ka krijuar muzikën. Ftoj të gjithë asamblenë ta bëjmë këtë këngë duke qëndruar në këmbë, duke thënë se janë të këputura lidhjet tona, asgjë nuk na lidh në tokë, mirë, pak gjëra tashmë; unë shkoj kudo. Refreni është: « Mbretërinë time do ta fitoj ».

— Kënga: «Janë të këputura lidhjet e mia»

KARDINAL ROUCO:

Nesër është festa e Almudenës, mund të këndojmë një këngë për Virgjërën.

— Kënga: «Të falemi, Mbretëreshë e Qiejve».

Bekimi

KARDINAL ROUCO:

Gëzuar festën e Virgjërës së Almudenës.